

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

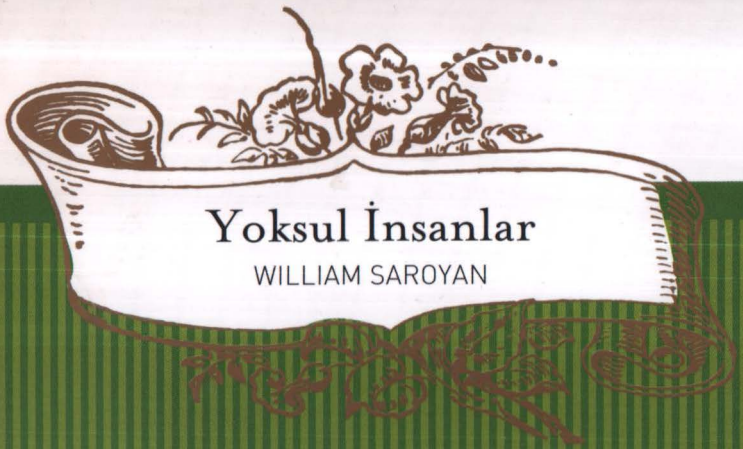
RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Yoksul İnsanlar

WILLIAM SAROYAN

YOKSUL
İNSANLAR

WILLIAM
SAROYAN

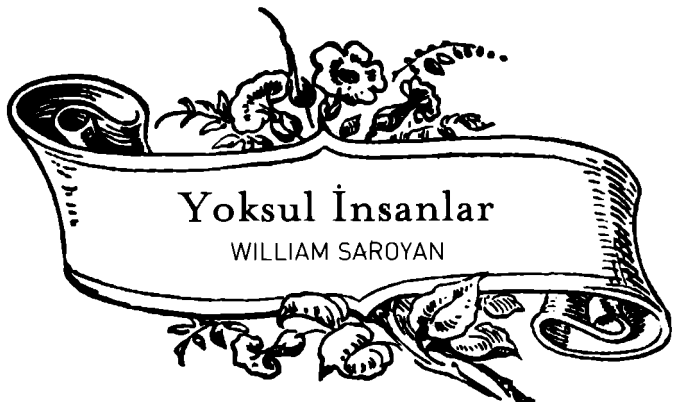

WILLIAM SAROYAN

(1908-1981)

Öyküleri, romanları, oyunlarıyla ülkesinin sınırlarını aşmış, ortak insanlık kültürüne yönelişi hızlandırmış bir yazar. Ermeni bir göçmenin oğluydu. On beş yaşında okulu bırakıp kendi kendini yetiştirdi. Hayatının Günü adlı oyunuyla 1940'ta Pulitzer Ödülü'ne değer görüldü, ama bu yapıtın o güne dek yazdıklarından "daha iyi ya da daha üstün olmadığı" gerekçesiyle ödülü reddetti.

Yapıtlarında bütün insanların, özellikle de sade ve saf insanların iyiliği ve yaşamın değeri üstünde durdu. Konuşma dilini ustalıkla kullanarak çok canlı kişiler yarattı. ABD'de Büyük Bunalım yıllarında açlık, yoksulluk, güvensizlik içinde bile yaşama sevincini dile getiren, kendine özgü, atak ve iğneleyici bir üslupla yazdığı öyküleri özellikle başarılıdır. Ülkemize de birkaç kez gelmiş olan Saroyan, bu gelişlerinden birinde yapıtlarının Türkçe çevirilerini incelerken, bu işte kendisine yardımcı olan "Cumhuriyet" gazetesini yazarına Yoksul İnsanlar'ı göstererek, "En güzel öykülerimi Memet Fuat seçmiş," demişti.

İngilizceden çeviren

MEMET FUAT

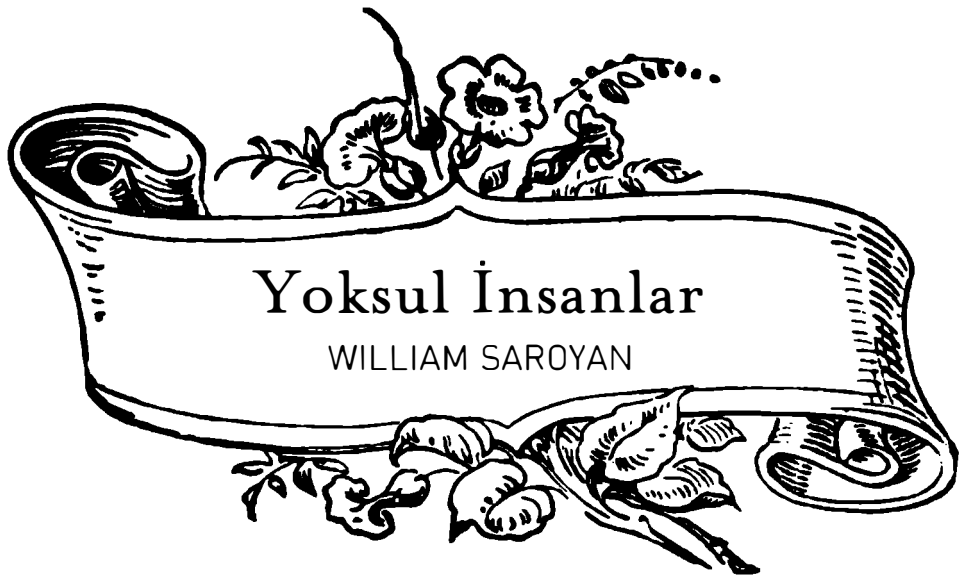
ADAM DÜZYAZI KLASİKLERİ
William Saroyan - Yoksul İnsanlar

©William Saroyan Foundation
©Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.
Küçükparmakkapı Sokak No: 17 Beyoğlu 80060 İstanbul

Birinci Basım : Mayıs 2003

901
ISBN-975-418-768-1

Yazı: Mrs. Eaves, 11 punto
Kağıt: 90 gr/m² Lux Cream
Baskı-cilt: Ohan Matbaacılık
Dizgi: Adam Yayınları
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://trantey.org>
Grafik Tasarım: Ulaş Eryavuz

Yoksul İnsanlar

WILLIAM SAROYAN

İÇİNDEKİLER

1924 Cadillac Satılık	9
Kimi Yoksul İnsanlar	18
Piyano	26
Larkin Caddesi'ndeki Chop Suey İçkievinde	
Sabah Saat İki Otuzda	31
İspanya'daki Savaş	36
Bizim İstedığımız Aşkla Para	41
Aşk Bana Göre Değil	44
Cumartesi Gecesi	51
Ah Hayat, Ah Ölüm, Ah Müzik, Ah Fransa,	
Ah Her Şey	55
Üç, Dört, Kapıyı Ört	59
Dâhi	74
Jim Pemberton ile Oğlu Trigger	81
Savaş ile Barış	93
Yirmi Yıl Önceki Gibi	102
Yüreği Dağlarda Olan Adam	109
Amcamla Meksikalılar	125

1924 CADILLAC SATILIK

Ben istedikten sonra nasıl olsa bunu birine so-
kuştururum diye düşündüğünüz zamanlar, hani kö-
tü kullanılmış bir otomobili akli ermeyen birine sat-
mak gibi, bilin ki kendi kendinizi aldatıyorsunuz,
çünkü insanlar yalan yutmuyorlar artık; ama içle-
rinden o kötü kullanılmış otomobili almak geliyor-
sa, o başka. Beş yıl önce haftada ortalama iki kulla-
nılmış otomobil satardım, şimdiyse günde iki tane
satamazsam kendimi talihli sayıyorum. Günümüzde
kullanılmış otomobil almak isteyen birini bu dü-
şüncesinden vazgeçirmeye çalışmak hayatını tehlike-
ye atmaktan başka bir şey değil. Kullanılmış otomo-
bil istiyorlar, o kadar. Bir zamanlar onları kullanıl-
mış otomobil almaları *gerektiğine* inandırmaya çalışır-
dım, ama sonradan boşuna çene yorduğumu anla-
dım. Anladım ki insanlar aldatılmaktan hoşlanmı-
yorlar artık.

Şimdi yalnızca bu kullanılmış otomobil yığınının
çevresinde dolaşıyor, alıcıların gelip satışa çıkardığı-
mız külüstürler üzerine sorular sormaya başlamaları-
nı bekliyorum.

Doğruyu söylüyorum onlara <https://rantey.org>

Alacaklarının ne biçim bir mal olduğunu iyice anlatıyorum, ama içlerinde bir kere o otomobili almak isteği doğmuşsa benim söylediklerime hiç aldırmıyorlar, engel olamıyorum almalarına. Fiyatını kırmak için bir zaman çekiştikten sonra arabaya atladıkları gibi gidiyorlar. Eskiden kullanılmış bir otomobil sattım mı bayağı gurur duyardım, açığözlüğümle övünürdüm, ama şimdi birisi gelip de bu modası geçmiş, cıcığı çıkmış makinelerden birini kendisine satmam için beni zorlamaya başlayınca içimde bir şeyler eziliyor. Gereksizliğimi duyuyor, bir işe yaramadığımı seziyorum, hiç kimseye hiçbir şey satmadığımı biliyorum çünkü. İnsanlar içlerinden geleni, ya da yapmaları gerekeni yapıyorlar, ben de onlara uyuyorum.

Her gün yüzlercesi geliyor buraya, erkekler, kadınlar, çocuklar, kullanılmış bir otomobil istiyorlar, kendi hallerine bırakıyorum onları. Söyleyecek düşüncelerim olsa da söylemiyorum, çünkü yararı yok. Daha otomobil kullanmasını bile bilmeyen yaşlı bir bayan eski bir Hupmobile'i satın almak istiyor, rengi yeşilmiş de ondan; eh, ne diye karşı koyayım böyle bir isteğe? Her şeyi dosdoğru söylüyorum, olduğu gibi anlatıyorum arabanın durumunu, gene de alıyor; ertesi gün bakıyorum saatte yetmiş kilometreyle cadde-
den aşağı doğru gidiyor. Sirtında spor bir elbise, radyoyu sonuna kadar açmış, şarkı söyleyen biri bağırıp du-

ruyor : *Deep in the heart of me.**

Tanrım, hem güzel bir şey, hem de korkunç.

Sonra gene küçük bir çocuk, yaşı on ikiden fazla değil, elinde harçlıklarından artırdığı on bir dolarla geliyor, bu yığının içindeki en ucuz otomobilin hangisi olduğunu öğrenmek istiyor; ben de ona yedi yıldır on beş dolara satışta duran, bir türlü satılamayan 1922 Chevrolet'yi gösteriyorum; hemen atlıyor içine, direksiyona yapıyor; eve gidip dört dolar daha getireceğini söylüyor. Ağabeysiyle geliyor, kâğıtları imzalatıyor ona; sonra kapağını açıp motoru tamir etmeye koyuluyorlar. Bana kalırsa, parktaki tunçtan at heykelini yürütmekle bu otomobili yürütmek arasında büyük bir ayrılık yok; ama üç saat sonra *bir şey* oluyor, her yan dumana, gürültüye boğuluyor.

Bizim eski Chevrolet.

Duman dağılmaya başlayınca, onların yoldan aşağı doğru tam gaz gittiklerini görüyorum; anlıyorum, seziyorum yüreğimin derinlerinde, tıpkı şarkıdaki gibi; ya bu memleketin insanları doğuştan kahraman, birer üstün insan, ya da kullanılmış otomobillerde bir insanlık var, kendilerine sevgiyle, candan bir bağlılıkla yaklaşanlara başka türlü davranıyorlar; sevgiye, tatlılığa ne dayanır!

Geçen nisan genç bir Filipinli gelmişti, Bakersfield'de bir çiftlikte çalışıyormuş, azıcık para biriktirmiş, o parayla bir spor Packard almak istiyormuş. Eh, elimde yalnızca yedi yıl önce Pixley'in güneyindeki çölün ortasında bozulup kalan o kocaman, zırhlı gibi Packard vardı; çocuğu da aldatmak istemiyordum; söyledim, motorunda önemli bir bozukluğu olan, çalışamayacak durumda eski bir arabadan başka, spor Packard'ım olmadığını anlattım.

Boşuna göstermeyeyim o arabayı, dedim.

Bir bakmama izin vererseniz çok iyi olur, dedi Filipinli.

Adı Vernon'du. Bunu söylemem, kâğıtları imzaladığı zaman nasıl şaşırdığımı, nasıl bir hayranlık duyduğumu hatırlıyorum da ondan. Vernon Roxas. Arabayı alıp giderken yanında oturan arkadaşlarının adları daha da kötüydü. Birinin adı Thorpe'tu, birinin Scott, bir başkasının da Avery'ydi. Tanrım, bunlar öyle her yerde, herkeste duyulacak adlar değil, yerli ya da yabancı, bu küçük adamların birbirlerini böyle adlarla çağırmaları, hani insan durup bu dünyanın sonu ne olacak diye düşünüyor. Diyeceğim, bu genç vatandaşlarla bayağı gurur duydum. Ben insanları duygulu, dürüst, candan oldukları kadar severim, sonra Filipinlileri de herkesi sevdiğim kadar severim. Yalnız bu işi görülmemiş, yapılmamış güçleri beni ta iç-

ten etkilemişti. Bu çocuklar bizim dünyamıza uymakla da kalmamışlardı : giyinişimizi bütün incelikleriyle benimsemişler, üstelik en etkili adlarımızı almışlardı. Adadan gelenlerin Amerika'daki bu durumu karşısında bayağı gurur duydum.

Tabii o eski Packard'ı almak istemelerine azıcık üzölmüşüm.

Arabayı Vernon Roxas adlı gence gösterdim; çevresinde dolaştı, üstüne çıktı, indi, motorundan başka her yerine baktı.

Fiyatı nedir, dedi.

Evet, fiyatı yoktu. Ona bir fiyat koymayı düşünmemiştim bile, öylece duruyordu otomobil yığınının içinde, yer dolduruyordu, o da yetiyordu bana. Düşündüm, şu çocuğa bir iyilik edeyim, yüksek bir fiyat söyleyeyim de, almasın bu arabayı dedim.

Eh, epeyce pahalı bir arabadır, diye başladım. Bir 75 dolar verirsiniz.

İlk taksit olarak mı 75 dolar? diye sordu.

Doğrusu o anda onu kazıklamak işten bile değildi, bir ara içimden de geldi, ama sonradan yapamayacağımı anladım, vazgeçtim.

Hayır, dedim, fiyatı 75 dolar.

Alıyorum, dedi oğlan.

Ceplerinden bir sürü para çıkardı, saydık. 75 dolardan biraz fazlaydı. Kağıtları hazırladım, imzaladı.

Akşamüzeri birkaç arkadaşıyla birlikte geleceğini söyledi. Arabayı o zaman alacaktı.

İki saat sonra yanında iyi giyinmiş on bir Filipinli ile geldi; adları Thorpe, Scott, Avery, daha başka bunlara benzer adlardı. Her birinin elinde içi aletler, parçalarla dolu birer çanta vardı. Ceketlerini çıkarıp kollarını sıvayarak çalışmaya koyuldular. Biri motoru kurcalamaya başladı, ötekiler de arabanın öbür parçalarını bölüştüler. İki saat geçmeden o köhne savaş gemisi valinin bayram günleri bindiği pırıl pırıl otomobile benzeyiverdi. Üstelik dumanını da çıkarmışlardı.

Diyeceğim, giriştikleri savaşı kazandılar.

Ağzım açık, kalakalmıştım; çünkü hayatımda o güne kadar böylesine güzel bir işbirliği, böylesine düzenli bir çalışma görmemiştim. O parça yığınının üzerine kümelenip sıkıştırdılar, temizlediler, yağladılar, parlattılar, sonunda beş bin dolarlık bir araba çıktı ortaya. Sonra hepsi içine dolup ağır ağır otomobillerin arasından sıyrıldılar; motordan en ufak bir ses gelmiyordu, sanki fabrikadan yeni çıkmış bir arabanın motoruydu.

Gözlerime inanamıyordum. Ne de kulaklarıma...

Otomobil dışarı doğru giderken, direksiyondaki çocuğun, Vernon Roxas'ın yanı sıra yürüdüm.

Vernon dedi ki, siz bana bir insanın hayatta ala-

bileceği en büyük dersi verdiniz.

Bizce, dedi Vernon, bu Packard işe yaramaz hale gelene kadar daha seksen bin kilometre yapar.

Evet, dedim, hiç şüphem yok buna. Sanırım siz istedikten sonra hiçbir şey onun yürümesine engel olamaz.

Sakın otomobilden sanmayın. Sakın makineden sanmayın. İş halkta. Amerika'da, o korkunç düşmanın da halkın. Makineden değil, kendinize olan güveninizden. Adadan gelen o çocuklar öylesine değersiz bir parça yığının tıkr tıkr çalışan, güzel, sağlam bir otomobil haline soktular.

Onlar o alımlı Packard'ın içinde uzaklaşırlarken benim yüreğim bu yüce memlekete alkış tutuyordu. Parası olmayan insanlar, tatlı bir saygısızlıkla yükselmek, paralı kimseler gibi yaşamak isteyen insanlar, bu isteklerini en ucuz yoldan gerçekleştirmeye çalışanlar, ilk bakışta ne kadar kötü, ne kadar işe yaramaz görünürse görünsün akıllarına koydukları şeyi almadan edemeyenler.

Artık kullanılmış otomobil *satmıyorum*.

Yalnızca bu yığının yanında duruyor, bozulmuş, işe yaramaz hale gelmiş makine parçalarını satın alıp onlara yeniden hayat veren bu insanların, erkeklerin, kadınların, çocukların isteme gücüne hayranlıkla bakıyorum. Öylece durup ne gerçekleştirebilir, ne de pahalı-

lığın karşı koyabildiği bu serüven âşığı halka, bu büyük, çılgın soya hayranlıkla bakıyorum. Kendilerini bir isteğin itişine kaptırıp beş dakika önceki paslı, ölü parça yığınınından gürleyen bir motorla çıkışlarını seyrederiyorum.

Siz altı aydır buraya gelip de beni kendisine bir otomobil satmaya *zorlamayan* ilk insansınız. Bu bakımdan elinizi sıkmak isterdim. Ben de sizin gibi namuslu, dürüst bir insanım, ben de sizin gibi şu yığındaki otomobillerin değersiz, işe yaramaz, yerinden kıpırdamaz şeyler olduğuna inanıyorum. Ben de sizin gibi bu otomobillerden birini satın almak için insanın deli olması gerektiğine inanıyorum. Gerçi işim herkesin istediğini almasına yardım etmek, ama ben de sizin gibi buradan alınacak otomobillerin birer parça yığını olduğuna inanıyorum; onun için de böyle kafama uygun birisiyle karşılaşmak hoşuma gidiyor. Şu baktığınız eski 1924 Cadillac, bence, beş sent bile etmez, ama altmış dolar istiyoruz. Sizin bu arabayı canlandırabilecek çeşitten bir insan olduğunuzu sanmıyorum; onun için de denemenizi içim istemiyor doğrusu, çünkü başaramazsanız üzülürüm, belki de insanlara olan güvenimi yitiririm.

Ama bütün bu anlattıklarımın sonra gene de denemek isterseniz, o kendi bileceğiniz iş. Size engel olacak değilim. **Bütün ihtenliğimle size bu arabanın işe**

yaramayacağını söylüyorum, ama siz her gün buraya gelip otomobil satın alanlar gibi yapabileceğinizi, onu yürütebileceğinizi sanıyorsanız, hiç durmayın. Artık hiçbir şey beni şaşırtamaz; bir Cadillac kullanmak isteği yüreğimize iyice oturmuşsa, eh işte size bir Cadillac; talihiniz açık olsun.

KİMİ YOKSUL İNSANLAR

Bir yaz iki ay kadar bir bakkal dükkânında çalıştım. Öğle üzeri dörtten gece yarısına kadar çalışıyordum, ama saat sekizden sonra pek öyle iş olmuyordu; camdan dışarı bakmaktan, dükkânda dolaşıp onu bunu düzeltmekten başka bir şey yaptığım yoktu. Yoksul kimselerin oturduğu Grove Street'te küçük bir dükkândı. Hep ilgi çekici, parasız insanlar gelirdi alışverişe.

18 Küçük çocukları saymazsak, yalnızca ikisi üçü bir şeyler aşırmadan giderdi. Ötekilerin aşağı yukarı hepsi satın aldıklarından çok aşırırlardı. Ama gerçekten gereksinimleri olduğundan, alacak para da bulamadıklarından yaparlardı bu işi. Arkam dönükken bir paket çiklet atıverirlerdi ceplerine, ya da küçük bir çörek, ya da bir kutu domates salçası. Bilirdim, hemen anlardım, ama kimseye bir şey söylemezdim. Hep iyi insanlardı, yoksuldular yalnızca.

Ağustos ayında bir gün, hiç unutmam, bir kadın, bir lady elbisesinin içine bir kavun sokuvermişti. Hayatımda gördüğüm en acıklı sahnelerden biriydi bu. Elli yaşında bir kadındı, belki de daha fazla. Elbisesinin altına bir şey saklamış olduğu açılınca belliymiş; an-

laşılan içindeki kavun isteği karşı koyulabilecek gibi değildi. O akşam hiçbir şey satın almadı. Hiç parası kalmamıştı herhalde. Dükkânda beş dakika kadar oyalandı, bir sürü şeyin fiyatını sordu, kayısıların, şeftalilerin, incirlerin tadına baktı. İncirleri düzinesi on sentten sattığımızı söylüyor, çok güzel mal di-yordum, o hemen atılıyordu : İyi, görünüşleri iyi ama, belli olmaz, iyi mi acaba gerçekten? Ben de o zaman bir tane alıp tadına bakmasını söylüyordum. Bir an duralıyor, sonra en irilerinden birini seçip alıyor, soyuyor, yavaşça ısırıp düşünceli düşünceli yiyor, tadını almaya çalışıyordu. Ne olursa olsun, tam bir lady idi. O alımlı halinin yanı sıra azıcık da parası olsa, bir bakkal dükkânına girince bütün ilgiyi üstüne toplayabilirdi, ama görünüşe bakılırsa hiçbir zaman parası olmuyordu. Ağırbaşlılığını yitirmeden kavunu aşırışı insanı şaşkına çevirecek kadar güzeldi.

Dükkâna gelip de bir şey çalmayan iki üç kişiden biri Casal adlı ufak tefek bir İspanyoldu. Kimin çaldığını, kimin çalmadığını bilmek gerekiyordu. Casal o koca kafalı, üzgün bakışlı ufak tefek insanlardandı, hani o hemen göze çarpan, merak uyandıran insanlardan. Dükkâna aşağı yukarı her gece onda gelir, yarım saat kadar oturup konuşurdu. Gürültüsüz, ciddi, ağırbaşlıydı. On bir yaşındaki bir çocuktan büyük görünmeyen kırk altı kilo ağırlığında bir insanın ağır-

başlı olabilmesi pek o kadar kolay bir iş değildir.

Casal'a karşı hep büyük bir saygı duyardım. Hiçbir şey bilmezdi. On yılda bir kere olsun eline bir gazete alıp da okumuş olduğunu sanmıyorum. Hiçbir şey üzerine belli bir düşüncesi, hiçbir şeyden şikâyeti yoktu. Yalnızca yeryüzünde kırk sekiz yıl canlı kalmayı başarmış minik bir adamdı. Yavaş yavaş onun neden böyle ağırbaşlı, hiçbir şeyden şikâyet etmeyen bir insan olduğunu anladım.

Babaydı da ondan. On altı yaşında bir oğlu vardı. 1,80 boyunda, çok yakışıklı bir çocuktü bu. Casal'ın oğluydu gerçekten; buna hiç şüphe yok. Kafası tıpkı babasının kafasıydı. Casal öyle bir oğlu olduğu için çok gururlanırdı; hayata bağlılığı da bu yüzdendi. Bir akşam şöyle dedi : Oğlumu tanıyorsun, değil mi? Çok iyi çocuktur. İriyarı, güzel. Biliyor musun? Her gece işten eve döndüğüm zaman oğlum, Haydi baba, diyor, çık omuzuma. Beni omuzuna alıp evin içinde bir dolaştırıyor. Sonra oturup yemek yiyoruz.

Ne anlam verebilir insan buna? Ufacık bir baba, kocaman bir oğul, çocuk babasını omuzunda taşıyor? Düşünülecek şey, bence.

Başka bir gece Casal şöyle dedi : Bak, söyleyeyim sana neden benim oğlum bu kadar iyi bir çocuk. Annesi onu doğururken öldü. İşte o yüzden. Hiç görmedi annesini. Hep yalnızdı. Bebekken bile. Öğlele-

ri ona bakmak için eve giderdim. Bazen ağlar bulurdum. Bazen ağlamasını bitirmiş olur, öylece yatar, beklerdi. Daha bebekliğinde vazgeçti ağlamaktan. Anladı hayatın ne olduğunu. Hele iki yaşına geldikten sonra ne kendini, ne de beni hiç üzmedi. Nasıl büyüdüğünü görmeliydin! Seviyor musun onu?

Bence, çok iyi bir çocuk, dedim.

Bak, söyleyeyim, dedi Casal. Biliyor musun? Benim işten çıkmamı istiyor... Artık o çalışıp bana bakacakmış. Ben yeterince çalışmışım, öyle diyor. Makineden anlar. Bir tamirhanede ustalık edebilir. Biliyor musun ne dedim ona? Olmaz, dedim. Joe, dedim, sen okula gideceksin. Neye el atsa başarıyor. Çok iyi çocuk. Sonuna kadar okutacağım. Okumak hakkı. Hem onun için çalışmak hoşuma gidiyor benim.

Elbette gider, dedim.

Casal orada çalıştığım kadar dükkâna gelen insanların en iyilerinden biriydi.

Bir de küçük, kırmızı saçlı bir kız vardı, on iki yaşlarında bir şey, o da çok iyi insandı. Adı Maggie'ydi. Çok güçlü bir kızdı; yoksul çocukları arasında vardı öyleleri; üstelik de yeryüzünün en tatlı kahkahalarını atardı.

Dükkâna gelir, gökten inme, birdenbire kahkahaları basardı; ne bir başlangıç, ne bir anklama, ne de

başka bir şey. İçeri girer, başlardı gülmeye. Çok hoşuma giderdi neşesi, ama ona belli etmezdim. Bir zaman daha gülerdi öyle.

Eee, derdim. Ne istiyorsun bakalım?

Sen bil, derdi.

Kahkahalar.

Bir kilo ekmek?

Ekmek! derdi.

Eee, ne istiyorsun öyleyse?

Gözünün ucuyla bir bakış.

Ne var ki?

Böyle bir kimseye başka ne denebilir, ne yapılır, bir şeftali atardım, yakalayıp ince tavırlarla yerdi. Yapmacık tavırlar tabii, küçük parmağı havada.

Ginger Rogers'a benziyormuşum, öyle diyorlar, derdi.

Yalan söylüyorlar.

Benziyorum, derdi. Sen de biliyorsun benzediğimi. Sever misin onu?

Güzeldir, derdim.

Ben tıpkı ona benziyorum, derdi.

On iki yaşında.

Memleket dolu öyleleriyle, onlar için üzölmek boşuna. Hepsi büyük bir filmin oyuncularını.

Bir başkası da küçük bir oğlan çocuktü; hiç parası olmazdı onun, hep bakmaya gelirdi. Dört yaşında ka-

dardı. Ben ona Callaghan derdim. Yamandı. Tam bir saat şekerlerin karşısında durup bakar, tek kelime söylemezdi, belki kendi kendine konuşurdu içinden, onu bilmem. Kimi görmez, çarpardı ona, ama o yerinden bir adım bile kıımıldamaz, gözlerini şekerlerden ayırmazdı.

Bir akşam o kavunu aşırın kadın onun kafasını okşadı.

Oğlunuz mu? dedi.

Evet, dedim.

Tatlı çocuk, dedi. Size benziyor. İncirler kaç a bugün?

Düzinesi on sent, dedim.

İyi mi acaba gerçekten?

Evet, çok güzel. Beş dakika önce yedim bir tane ben. Buyrun, bir tadına bakın siz de.

Baktı, arkasından bir şeftalinin, bir kayısının da tadına baktı.

O gece de hiçbir şey satın almadı. On dakika kadar kaldı; anladığıma göre, ertesi gün ödemek üzere yirmi beş sent borç isteyecekti, ama bir türlü cesaret edemedi. Sonunda şöyle dedi : Ne mutlu bize ki California'da yaşıyoruz, değil mi?

Ben California'dan başka bir yeri bilmem, dedim. Bu kentten dışarı çıkmadım hiç. Öbür kentler başka türlü mü?

Ah, korkunç, dedi. Öyle yerler vardır ki yazın nefes bile alınmaz. Chicago. Bir de buraya bakın, ne güzel.

Açık kapının önünde duruyordu, kolunu gererek gökyüzüne doğru uzattı.

Hava o kadar güzel ki burada, dedi.

O gidince Callaghan'ı çağırdım. Hemen geldi.

Bir uzun şeker ister misin, yeşillerden?

Ses yok.

İsterdi elbette, ama söylemiyordu.

Gel, hangisinden istersen al, dedim.

Şekerlerin durduğu camın arkasına geldi, ama elini uzatmadı hiçbirine.

Ne istersen al, dedim.

Kararsızlığını belirten gözlerle bana bir baktı.

Tabii, dedim. Ne istersen alabilirsin.

İnanamıyordu, azıcık da korkmuştu.

Haydi, al, dedim.

Uzanıp yeşil şekerlerden birini aldı.

Başka, dedim. Haydi, al.

Yeşil şekeri bırakıp yuvarlaklardan aldı.

Hayır, dedim. Bırakma. Onu da al, onu da.

Sonunda dört çeşit şeker aldı, ama onları aldıran kadar benim epeyce konuşmam gerekti.

Haydi, Callaghan, dedim. Şimdi eve git, güzel güzel ye bunları. Abgötür hepsini.

Tek kelime söylemeden çıktı gitti, ama giderken şaşkınlığı daha geçmemişti.

Ertesi gün geldiğinde çok yavaş bir sesle şöyle dedi : En iyisi uzun yeşil şekermiş.

Öyleyse, dedim, bir tane de ben yiyeyim onlardan.

Bir şeker ona verdim, bir şeker de kendim aldım, karşılıklı yedik.

Yalnızca iki ay sürdü ama, iyi bir işti. Bir şeyler yemek ya da gevezelik etmek için oraya gelen o iyi, gü-lünç, acıklı, küçük, yoksul insanları seviyordum.

PİYANO

Ne zaman bir piyano görsem heyecanlanırım, dedi Ben.

Öyle mi? dedi Emma. Neden?

Bilmiyorum, dedi Ben. Şu dükkâna girip köşedeki küçük piyanoya bir bakalım mı?

Çalabiliyor musun? dedi Emma.

Çalmak denirse benim yaptığıma, dedi Ben.

Ne yapıyorsun?

Göreceksin, dedi Ben.

Dükkâna girip köşedeki küçük piyanonun yanına gittiler. Emma onun gülümseyişine baktı, sonra onu hiç tanımadığını düşündü. Artık tanıyorum, her şey-sini biliyorum derken, böyle birdenbire onu hiç tanımadığını anlayıveriyordu. Ben öylece durmuş, gözlerini piyanoya dikmişti. Emma onun herhalde çok iyi piyano çalan birilerini dinlemiş olduğunu, o yüzden piyanoya vurulduğunu düşünüyordu; bir yerde bir piyano görünce herhalde o müziği hatırlamakta, bir şeyler yapmak isteğini duymaktaydı.

Çalabilir misin? dedi Emma.

Ben çevresine bakındı. Bütün satıcıların işi vardı.

Çalamam, dedi.

Emma onun parmaklarının yavaşça siyah beyaz tuşlara doğru gittiğini gördü, tıpkı gerçek bir piyanistin parmakları gibi, tıpkı; çok tuhaf geldi bu Emma'ya, o andaki duyguları yüzünden. Sanki Ben, uzun zamandır kendi kendisini arayan bir adamdı, sanki bir başkasının çok daha önce anlayabileceği bir kimseydi. Herhalde piyano çalabilen bir kimse.

Ben parmaklarını tuşlarda yavaşça gezdirdi. Satıcılardan hiçbiri gelmiyordu, orada öylece durup çalmak diyemeyeceğini söylediği işi yapmaya koyuldu.

Emma'ya göre çok güzel bir şeydi bu.

Yarım dakika çaldı yalnızca. Sonra ona dönüp, Güzel, dedi.

27

Bence, çok güzel, dedi Emma.

Çalışımı demiyorum, dedi Ben. Piyano güzel demek istiyorum. Piyanonun kendisi. Ses tonu çok güzel, hele böyle küçük bir piyano için.

Orta yaşlı bir satıcı gelip, Merhaba, dedi.

Merhaba, dedi Ben. Güzel piyano.

Çok sevilen, tutulan bir maldır, dedi satıcı. Apartmanlara da uygun. Pek çok satıyoruz bunlardan.

Kaç? dedi Ben.

İki yüz kırk dokuz elli, dedi satıcı. Taksitle, tabii.

Nerede yapıyorlar bunları? dedi Ben.

Bilmiyorum dedi satıcı. Philadelphia'da sanırım.

Öğrenebilirim.

Yok, hiç yorulmayın, dedi Ben. Çalar mısınız?

Hayır, çalmıyorum, dedi satıcı.

Ben'in çalmak istediğini anlamıştı.

Devam edin, dedi. Çalın daha.

Ben çalamam, dedi Ben.

Duydum az önce, dedi satıcı.

O çalmak değil, dedi Ben. Tek bir nota bile bilmem.

Benim kulağıma iyi geldi ama, dedi satıcı.

Bana da, dedi Emma. İlk taksiti ne kadar?

Aah, dedi satıcı. Kırk, ya da elli dolar. Haydi, dedi, çalın, dinlemek isterim sizi.

Uygun bir yer olsa, dedi Ben, saatlerce kalkmam piyanonun başından.

Çalın biraz daha, dedi satıcı. Kimse bir şey demez.

Satıcı iskemleyi onun altına doğru sürdü. Ben oturup çalmak diyemeyeceğini söylediği işi yapmaya koyuldu. On beş yirmi saniye kadar parmakları tuşlarda dolaştı, sonra bir melodi buldu, iki dakika kadar onunla oynadı. Bırakacağına yakın müzik hafifledi, üzgünleşti; Ben'in piyanodan gittikçe daha hoşlandığı iyice belli oluyordu. Melodiyi geliştirdiği sırada bir yandan da satıcıya piyanoyla ilgili sorular soruyordu. Sonra çalmayı kesip ayağa kalktı.

Sağ olun, dedi. Çok isterdim bu piyanoyu satın alabilmeyi.

Bir şey değil, dedi satıcı.

Ben ile Emma dükkândan çıktılar. Sokakta Emma, Bunu bilmiyordum, Ben, dedi.

Neyi? dedi Ben.

Seni.

Ne olmuş bana?

Böyle olduğunu, dedi Emma.

Şimdi yemek saatim, dedi Ben. Akşamüzerileri severim bir piyanom olsa diye düşünmeyi.

Küçük bir lokantaya girip tezgâhın başına oturdular, sandviç ile kahve söylediler.

Nerede öğrendin çalmayı? dedi Emma.

Hiç öğrenmedim, dedi Ben. Nerede bir piyano görsem bir denerim. Ta çocukluğumdan beri yaparım bunu. Parasızlık yüzünden.

Emma'ya bakıp gülümsedi. Piyanoya bakarken gülümsediği gibi gülümsemişti. Çok hoşuna gitti bu Emma'nın, gurur duydu bayağı.

Parasızlık, dedi Ben, insanı elde etmesi gerektiğine inandığı birçok şeyden uzak tutuyor.

Öyle, dedi Emma.

Bir bakıma, dedi Ben, iyi bir şey, bir bakıma da hiç iyi değil. Doğrusunu istersen, korkunç bir şey.

Emma'ya önce az önce baktığı gibi baktı, Emma da

tıpkı onun gibi gülümsedi.

Anlıyordu Emma. Tıpkı piyano gibi. Onun başında saatlerce oturabileceğini söylemişti. Çok hoşuna gitti, büyük bir gurur duydu yeniden.

Lokantadan çıktılar, iki sokak ötede Emma'nın çalıştığı mağazaya doğru yürüdüler.

Eh, hoşça kal, dedi Ben.

Hoşça kal, Ben, dedi Emma.

Ben caddeden aşağı doğru yürüdü, Emma mağazaya girdi. Ne yapıp yapıp onun bir gün bir piyano ele geçireceğini biliyordu, sonra da her şeyi, her şeyi.

LARKIN CADDESİ'NDEKİ CHOP SUEY İÇKİEVİNDE SABAH SAAT İKİ OTUZDA

Gecenin saat onundan önce hiç iş yapmayan yerlerden biriydi; çoğu aşağı tabaka insanların toplandığı bir içki evi; beş pek de Çinliye benzemeyen Çinli, yani artık Çinliliği kalmamış, burada uzun yıllar yaşamış oldukları için bozulmuş, Amerika'nın gerçeğine, kirine, kabalığına gereğinden fazla yakınlaşmış beş Çinli; yani içlerindeki Doğu'yu yitirmiş, Batılaşmış, ters, atılgan, konuşkan olmuş, gerçek Çinli davranışından uzaklaşmış beş Çinli... Frisco'nun Çin Mahallesindeki Çin lokantalarında, Çinlilerin gerçekten Çinli oldukları o lokantalarda garsonlar hiç de böyle değildir; sessiz, onurlu, telaşsız, yarı sağırdırlar, insanı hiçbir bakımdan rahatsız etmez, buradaki cana yakın, dost görünüşlü çocuklar gibi kendilerinden tiksindirmezler. Evet, cana yakın, dost; ama ne-dense olmuyor işte, cana yakınlık sökmüyor.

Her neyse, Terranova ile ben bir arkadaş evine götürmüş dönüyorduk; Terranova'nın tatsız konuşma bakımından hayli parlak kimselere yakalanmış olduğu bir geceydi, her bol bol içki içtiğimizde karnı acık-

mıştı; işte onun için de Chop Suey yazısını görünce, salçalı biftek yesem diye düşündü; hani iyi pişirilirse tadına doyum olmaz doğrusu.

Sabahın saat iki buçuğuydu, kapıdan girerken güzel bir delikanlıyla işinin ustası bir Çinli garsonun ağız dalaşına tutuşmuş olduklarını gördük. Bir tatsızlık çıkacağı belliydi; bütün gece sıkıcı şeyler konuşmanın bıkkınlığını üzerinden atamamış olan Terranova delikanlının yanındaki masaya yöneldi; gidip oturduk.

Şu zavallıya bak, dedi Terranova. Öylesine yalnız ki yediğinin parasını vermeyip gürültü çıkarmak istiyor, hem de böyle bir yerde.

Çinli garson gittikçe sertleşiyordu, tıpkı eğlence yerlerinde gürültü çıkaranları dışarı atmakla görevli Amerikalılar gibiydi, birden şöyle dedi : Ya verirsin otuz beş senti, ya da polis çağırırım.

Delikanlı bu söze büsbütün kızdı, Git çağır, dedi, polis çağır.

Gelsinler istiyor, dedi Terranova. Polisleri görmek istiyor; onların da kendisini görmelerini istiyor. Hep yalnızlık yüzünden. Yoksa kim gürültü çıkarır, kim çenesini yorar otuz beş sent için? Bire on korum, senden de, benden de çok parası var onun cebinde.

Nereden biliyorsun? dedim

Created by www.Arsi.com.tr/rantey.org

Bu akşam beni tanıştırdığın kimselerden de daha kıt anlayışlısın, dedi Terranova. Yalnız işte, görmüyor musun? Parasızlıktan değil. Çevresinde bir gü-rültü kopsun, kendisiyle ilgilenilsin istiyor. Bak, ne kadar hoş, ne güzel.

Baktım gerçekten de görünüşü çok hoştu. Yumu-şaktı, içinden taşan bir öfkeye kapılmış bir kadın gi-biydi.

Çinli garson nerdeyse gırtlığına sarılacak kadar yakınlaşmıştı; delikanlı ona karşı koymak istermiş gi-bi bir hareket yaptı; zaten garson da daha ileri gitme-di.

Ver parayı, yoksa çağırıyorum polisi, dedi.

Vermem, dedi delikanlı.

Çinli garson sokağa fırladı, iki dakika geçmeden iki koca polis girdi içeri, kasıla kasıla ilerlediler. Yan-daki biraevinden geliyorlardı. Onlar da tıpkı Çinliler gibi çevrenin etkisiyle bozulmuşlardı; kolay iş, az ça-lışma, içkievlerinden bol bol para.

İkisi de iriyarı, kaba görünüşlüydü; önemli olan da bu.

Haydi bakalım, dedi daha iriyarı olanı delikanlıya, yemeği yedin, parasını öde, yoksa tıkarım içeri.

İşte görüyorsunuz, dedi delikanlı, masanın üs-tündeki tabaklardan anlaşılıyor otuz beş sentlik yemek yemediğim.

Daha iriyarı olan polis arkadaşına bakıp gülümse-
di, o da ona gülümsedi, sonra daha iriyarısı başını ya-
na eğip yüzünü buruşturarak, Şuna da bak, şimdi
başlatma beni, der gibilerden bir hareket yaptı.

Evet, dedi. Evet, anlıyorum. Otuz beş sentlik yemek yemedin. Evet, neymiş o otuz beş sent? Haydi, ver şu Çinli çocuğa otuz beş sentini de, sen çık dışarda bir hava al bakalım.

Haksızlık bu, dedi delikanlı.

Haydi, *ver* şunu, dedi polis. Haydi. Haydi, haydi, dedi bir güldürü oyuncusu gibi.

Ama dokunmadı delikanlıya; delikanlı bir an bekledi.

Sonra ayağa kalkıp cebinden para çıkardı.

Terranova koluma vurarak, Gördün mü? dedi.
Ben kazandım:

Delikanlı Çinli garsona bir beş dolarlık uzattı; polis, Ha şöyle, dedi, aslansın.

Sonra polislerin ikisi de bedava bir şeyler yemek için arkaya, mutfağa doğru gittiler.

Çinli garson paranın üstünü getirdi. Hepsi gü-
müştü. Delikanlı parayı cebine koyarken bir yarım
dolar düşürdü.

Çinli garson alıp delikanlıya uzattı yarım doları.
Kalsın, dedi delikanlı.

Nedenini anlamak kolay değildi. Çinli garson da

anlayamamıştı; delikanlı çıktı gitti. Garson kıkırdadı, arkaya, mutfağa doğru yürüdü, az sonra mutfaktan polislerin kahkahaları geldi.

İSPANYA'DAKİ SAVAŞ

Güç soluk alıyordu insan, öylesine boğucu bir sı-
cak vardı.

Ağabeyim Drake odasında idi, soğuk suyla yıkan-
mış, çıplak, bir aşağı bir yukarı dolaşıyor, yüksek ses-
le konuşuyor, şarkı söylüyordu. Al her şeyi, dedi.

Al paralarımı.

Kalbimi.

Hayatımı al, dedi.

Ön sundurmadaki salıncaklı sandalyeye çöküp
ona baktım. Acınacak bir yılı dünyanın, diye düşün-
düm. Dünyanın bizlere, hepimize, yaşayanlara gül-
düğünü seziyordum.

Drake odasının ortasında durdu, sigara içiyordu.

Biliyorsun bir başkasının olduğunu, dedi şarkıda.
Neden bırakmıyorsun öyleyse beni?

Birden kahkahalara boğuldu.

Enoch, diye seslendi. Ah, Enoch.

Salıncaklı sandalyeden kalkıp eve girdim. Babam
oturma odasındaki kanepenin üstünde uyuyordu.
Rahat rahat soluk alabileceği bir yere, uzaklara gitme-
ye çalışıyormuş gibiydi.

Drake'in odasına girdim.

Ne var? dedim.

Enoch, dedi.

Ne?

Neler kuruyorsun gene?

Hiç, dedim. Niye çağırdın beni?

Bak, oğlum, dedi. Yakında ayrılıyoruz. Gidiyorum. Azıcık konuşmak istedim seninle.

En acınacak yılı dünyanın, diye düşündüm.

Nereye gidiyorsun? dedim.

Enoch, oğlum, dedi. Savaşa gidiyorum.

Savaşa mı? dedim. Alay ediyorsun.

Korkmuştum; tıpkı dünyanın bir iki dakika içinde yok olacağını düşündüğüm zamanlar korktuğum gibi; her şey paramparça olacak, herkes ölecek, suların altında boğulacak, ya da havasız kalacak, ya da görünmeyen bir ağırlığın altında ezilecek diye düşündüğüm zamanlar.

Alay ediyorsun, dedim.

Oğlum, dedi, askerim ben artık.

Ağlamaya başladım, çünkü anlamıştım alay etmediğini. Beni tutup havaya kaldırdı, sonra yüzükoyun yatağının üstüne bıraktı.

Enoch, oğlum, dedi, erkeğin eğlencesidir savaş. Tehlike acılarını dindirir insanın, ölümse bütün yaşayanların sevgilisidir.

Uzun uzun konuştu. Yatağın içine oturup ona

baktım. Savaşta insan ölür, diye düşündüm. Drake
ölecek.

Seni öldürürler savaşta, dedim. Gitme, Drake.

Belki öldürürler, belki de öldüremezler, dedi.
Ben de bunu öğrenmek istiyorum.

Öldürürler, dedim.

Onu karanlık bir ıssızlığın ortasında, toprağın üstünde, ölmüş yatarken gördüm; ağlamaya başladım. Orada yalnız, parçalanmış, ezilmiş. Annem ağladığımı duyup odaya geldi.

Niye ağlatıyorsun çocuğu? dedi.

Öldürecekler onu, diye bağırdım. Drake İspanya'daki savaşa gidiyor, öldürecekler onu.

Annem bir çığlık attı. Drake, diye bağırdı.

Drake sigarasını emdi.

Drake, Drake, Drake, diye bağırdı annem.

Sonra dönüp babama koştu.

Enoch, oğlum, dedi Drake, eşyalarımдан istediklerini söyle, sana bırakacağım onları. Tabancamı, gramofonumu, kitaplarımı. Paula'ya sonra soracağım. Önce sen.

Hiçbir şey istemiyorum, diye bağırdım. Öldürecekler seni. Göreceksin bak.

Dokuz yaşındasın, dedi. Tam müzik dinleyecek yaş. Gramofonla plakları sana bırakacağım. İyi mi?

Hayır, dedim. Hiçbir şey istemiyorum ben.

Kitaplar da Paula'nın olsun, dedi. Haydi git çağır Paula'yı.

İçerde bunalmıştım, sevinerek attım kendimi dışarı. Yukarı, Paula'nın odasına koştum.

Drake savaşa gidiyor, dedim.

Paula'nın bir şey söylemesini beklemedim. Hızla çıktım odadan, merdivenden aşağı inerken o da arkamdaydı. Babamla annem Drake'in odasına gelmiş, onunla konuşuyorlardı. Paula, Drake'in ikiziydi, pek üzölmüşe de benzemiyordu. Sanırım Drake'i çok iyi tanıyor, çok iyi anlıyordu, yanlış bir iş yaptığına da inanamıyordu o yüzden.

Odaya onun arkası sıra girdim. Annem ağlıyordu, babam yorgun, bitkin görünüyordu yalnızca.

39

Daha savaşa gidecek yaşta değilsin, dedi.

Sonra düşünürüz onu, dedi Drake.

Paula'ya baktı.

Kitaplarım senin, dedi.

On sekiz yaşındasın daha, dedi annem, yeniden ağlamaya başladı.

Daha? dedi Drake.

Komünist de değilsin, dedi babam.

Öğrenciyim ben, dedi Drake.

Ağlama, anne, dedi Paula. Hiçbir şey olmaz Drake'e.

Tabii, dedi Drake.

Ölecek, dedim.

Niçin asker olmak istiyorsun? dedi babam.

Drake hepimize ayrı ayrı gülümseyerek ceketini, şapkasını giydi; annem eskisinden daha yüksek sesle ağlamaya başladı.

Canı cehenneme, dedi babam.

Kolunu annemin omuzuna attı, sarıldı, Ne diye ağlıyorsun boşuna?

Annemi oturma odasına götürdü.

Hepsi bu. Drake savaşa gitti. Bir daha hiç görmedik onu; Paula bir yana, evde herkes zaman zaman onun için ağladı. Gerçi o ölmüştü ama, Paula hep, *Drake'i öldüremezler*, deyip dururdu.

BİZİM İSTEDİĞİMİZ AŞKLA PARA

Adınız nedir? dedi kadın.

Joe, dedi adam. Dün gece *Musso and Frank's* 'ta tanışmıştık.

Ah, evet, tabii, dedi kadın. Ne kadar aptalım, unuttum. Yazar'sınız.

Bırakın şimdi, dedi adam, unutun onu da.

Kocam söyledi, dedi kadın.

Peki öyleyse, yazar'ım.

Hayli iyi bir yazar olmalısınız.

Hayli kötü, dedi adam, gene de çoğundan iyi. Bırakalım bunu.

Yazarları sevmezsiniz, değil mi?

Yoo, iyidirler. Bir tane daha içmez misiniz?

Olur.

İki daha, dedi adam barmene.

Şimdi, dedi barmen.

Seviyor musunuz burayı? dedi kadın.

Güzel yer, dedi adam.

Neden sevmiyorsunuz? dedi kadın.

Hayır, dedi adam, doğru söylüyorum. Güzel yer. Burada para görüyor cebim.

Bir şeyden hoşlanmıyorum gibi boş boş gülümsedi.

Niye gülümsediniz? dedi kadın.

Para, dedi adam, bir de ben.

Parasız mıydınız?

Açlıktan geberirdim, dedi adam. Değişmez parasızlardan. Kötü giyinenlerden.

Güzel bir giysi bu sırtınızdaki, dedi kadın.

İlk ısmarlama giysim, dedi adam. Bir giysinin bu kadar olabileceğini aklım almazdı. Yetmiş beş dolara patladı bana.

Gülümsedi.

Parayı da kazanmıyorum ya, dedi.

Kiminle çalışıyorsunuz? dedi kadın.

Paramount, dedi adam. Bizim koca Paramount. Hiçbir iş yapmadan bol bol para veriyor bana. Onlar için onurmuş. Şikâyetçi değilim.

İyi mi anlaşıyor?

Çok.

Gerçekten? dedi kadın. Yoksa şaka mı ediyorsunuz gene?

Şaka etmiyorum, dedi adam. Şu ayakkabıları görüyor musunuz? On sekiz dolara aldım. En iyisindenmiş.

Nasıl bir şey öykünüz? dedi kadın.

Ooo, dedi adam, anlatmak zor şimdi. Beylik şeyler.

Beylik mi? dedi kadın. Nasıl?

Biliyorsunuz işte, dedi adam. İstedikleri aşkla para.

Kimin?

Oğlanla kızın.

Ooo, dedi kadın. Güldürü mü?

Baştan sona kahkaha, dedi adam.

Gerçekten?

Gülmekten çatlıyor insan.

İnanmıyorum size, dedi kadın. Hep böyle işleterek mi konuşursunuz?

İşleterek mi? dedi adam. O da neymiş?

Biliyorsunuz, dedi kadın. Durmadan işletiyorsunuz insanı.

Bilmiyordum, dedi adam.

Kadın kahkahalarla güldü.

Sarhoşum galiba, dedi adam.

Siz, sarhoş? dedi kadın. Siz burada herkesten daha ayıksınız. Siz, diyebilirim ki, bütün Hollywood'da herkesten daha ayıksınız.

SARHOŞ, diye kahkahalarla güldü yeniden. Siz bütün Kuzey Amerika anakarasının en ayık yazarısınız. Siz dünyanın en ayık insanısınız. Siz görülmemiş bir şeysiniz.

Tanrım, diye düşündü genç adam, hangi cehennem gitti bunun kocası? İyice sapıttı. Benimse istediğim yalnızca para

AŞK BANA GÖRE DEĞİL

Uyandığım zaman ne saati, ne günü, ne de hangi kentte olduğumu biliyordum. Bildiğim, bir otel odasında olduğumdu. Ya çok geç saatleriydi gecenin, ya da küçük bir kasabaydı bu. Kalkayım mı, yoksa böyle üstümde giysilerimle yatmaya devam mı edeyim, kestiremedim. Karanlıktı.

Duygularımda bir değişiklik yoktu, biliyordum.

44 Aşk dediğin maskaralık, her zaman öyleydi, her zaman öyle olacak. Tek şey o yeryüzünde; gene de maskaralık. Kuşlardan başkasına göre değil. İnsanoğlunun yaşarken bulaştığı bunca saçmalığa göre, bu hayata göre çok yüksek. Dünyayı dolduran bu giysili, bu çalışkan, bu para kazanmak zorunda olan, bu havayla, suyla yaşayamayan yaratıklara göre değil aşk.

Konuşan hayvanlara göre değil.

Uyanınca nerede olduğumu, bu odaya niçin geldiğimi düşündüm, hatırladım. Reno'da, Riverside Oteli'ndeydim; ama boşanmak için gelmemiştim Reno'ya, evli değildim çünkü. O, San Francisco'daydı da, ondan gelmiştim buraya.

Ben ağaçlarda, ya da kırlarda yaşayan, bütün işi başka bir bütünü, güvercini, kumruyu, bıldırcını,

ardıçkuşunu sevmek, ona şarkılar söylemek olan bir bülbül, güvercin, kumru, bildircin, ardıçkuşu, ya da işte öyle havalarda uçan tüylü bir hayvan değilim. Amerikalıyım ben. Eğlence eğlencedir, ama insana yarayan, sağlığını geliştiren bir eğlence ile aşkın ayrılığına da bilirim, hani, aşk bana, benim gibilere göre değil. Fazla güzel bir şey bizim için. Uçamam, şarkı söyleyemem, üstelik mideme de pek düşkünümdür. Hiç değilse günde bir kere, şöyle az kızarmış, kanlı kanlı bir biftek yemeliyim; oysa âşık olunca hiçbir şey koyamıyorum ağızma.

Hem o kadar incelemem ben; sonra gülünç buluyorum kendimi. Yaratılışımda yok bir kere o incelik. Bir bülbüle yakışır belki bu, ama benim için maskaralık. İçimden gelmese ben de bilirim öyle incelik dümenleri çevirmeyi, bilirim ya, içimden gelince çok kötü, sözcüklerle anlatılacak şey değil. Filmlerdeki uykulu bakışlı, yakışıklı delikanlılara gider bu incelik gitmesine, ama San Francisco'ya fazla geliyor biraz.

Reno'daydım, çünkü onun yeniden doğru dürüst yemek yemeye başlamasını istiyordum; kendimin de tabii. Toparlanmalı, iyileşmeliydi; ben de öyle.

Bak, dedim ona San Francisco'da, açlıktan geberiyorum. Bu kenti bırakıp başka bir yere gidersem, bana kızmazsın, değil mi?

Gitmek mi, dedi. Sen gidersen ben de gelirim.

Yeryüzünde hiçbir şey beni bu kadar sevindiremez, dedim, ama sen benimle gelirsen, gene yemek yiyemeyiz, oysa yemek yememiz gerekiyor. İliklerimiz boşaldı ikimizin de. Şu halime bak. Üç hafta önceki adamın gölgesi bile değilim.

Çok güzel görünüyorsun bana, dedi.

Yok, güzelliği bırak şimdi, dedim. Yüzüme bakan anlar aç olduğumu. Karnım aç benim. Sen de açsın.

Aldırmam ben öyle şeye, dedi. Sen gidersen, ben de gelirim seninle. Sensiz yaşayamam.

Yaşarsın, dedim. Sen asıl etsiz yaşayamazsın ama daha haberin yok.

Ömrümün sonuna kadar hiçbir şey yiyemeyeceğimi bilsem, gene vız gelir, dedi.

Bak, dedim. Yemek yemen, hem de uyuman gerek; benim de.

Bırakmam seni, dedi.

İyi öyleyse, dedim. Birlikte ölürüz açlıktan. Sen razıysan buna, ben de razıyım.

Ben razıyım, dedi.

İyi, dedim. Gitmem. Ne yapacağız? Yani, şimdi?

Saat on biri biraz geçmişti; sinemadan eve dönmüş, birer sandviç yiyelim demiştik, ama bir türlü boğazımızdan geçmedi, çok kuruydu ekmekler! Turşu yedik, kahve içtik.

Burada oturup plak dinleyelim dedi.

Gidip bir yerde, bir şeyler içsek, olmaz mı? dedim.

Burada oturup plak dinlesek olmaz mı? dedi.

Neden olmasın! dedim.

Böylece yatağa girdik.

Bir çift kumru gibi.

Ama üç gün sonra karar verdik, ben başka bir kente gidecektim. Gülüştük, o beni bulmaya çalışmayacağını, arkamdan gelmeyeceğini söyledi, ben de ona mektup yazmayacağımı, telgraf çekmeyeceğimi, telefon etmeyeceğimi söyledim.

Hastalanıyorum galiba, dedi.

Saçmalama, dedim. Yatağa gir, bir güzel uyu, uyandığın zaman bir tepsi dolusu yemek getirsinler önüne. Bir hafta hep öyle yap.

Olur, dedi.

Bir taksiyle havaalanına gittim, iki saat sonra Reno'daydım. On beş dakika sonra da, Riverside Oteli'nde, bu odada uyuyordum. Bir bebek gibi deliksiz uyudum, uyandığım zaman ne saati, ne günü, ne de hangi şehirde olduğumu biliyordum. Yavaş yavaş hatırladım hepsini.

Kalktım, esnedim. Sonra aşağı inip az kızarmış, kanlı bir biftek yedim; doya doya yedim, ama üzgündüm. Pek yaramadı sanırım o biftek bana. Yemekten sonra kentte bir yürüyüşe çıktım. Her yan pırıl pırıl-

dı, güzeldi, ama hoşuma gitmedi. Keşke San Francisco'da olsaydım diye düşündüm; bu düşünceyle bir taksiye atlayıp kentin dışındaki meyhanelerden birine yollandım, sekiz dokuz tane yuvarladım orada. Otele döndüğümde saat ikiyi çeyrek geçiyordu. Adam odamın anahtarını verirken, on bir kâğıt parçası sıkıştırdı elime, hepsinde de 783-J'ye telefon etmem yazılıydı. Reno'da bir numaraydı bu. Odama çıkıp 783-J'ye telefon ettim.

Nerdesin? dedim.

Reno'dayım, dedi.

Biliyorum, dedim. Nerde olduğunu söyle.

Leon ile Eddy'deyim, dedi. Verdiğim numara buradaki kutunun numarası. Sarhoşum.

Gelip alırım şimdi seni, dedim.

İyi misin? dedi.

İyiyim, dedim. Sen iyi misin?

Ağlamak istiyorum, dedi.

Gelip alırım şimdi seni, dedim.

Yemek yedin mi? dedi.

Evet, dedim. Sen?

Hayır, dedi. Yiyemedim.

Şimdi geliyorum, dedim. Nerden öğrendin Reno'da olduğumu?

Otelden söylediler, dedi. Nereye gittiğini sordum, Reno'da dediler. İçeride oteli bile biliyorlar-

dı. Sen mi söyledin?

Evet, dedim.

Söylemezsin sanmıştım, dedi. Neden söyledin?

Bilmem, dedim. Herhalde sen sorarsın diye olacak. Neden sordun sen onlara?

Belki söylemişsindir diye, dedi.

Şimdi geliyorum, dedim.

Leon ile Eddy benim kaldığım otelden iki sokak aşağıdaydı, gene de taksiyle gittim.

Onu orada, küçük bir masada, elinde uzun bir bardakla, bir başına oturur görünce, hasta gibi oldum, sonra bir sevinç sardı içimi, eskisinden de kötüydü durum. Çok saçmaydı. Yapacak başka bir şey yoktu, ama delilikti bu.

49

Haydi, dedim.

Bana göre değildi bu iş, benim gibilere göre değildi, çoktu bize, fazlaydı, ama olmuştu bir kere.

Otele yürüyerek döndük.

En iyisi kavga etmek, dedim, belki o zaman soğuruz birbirimizden. Evlenmekte bir yarar yok.

Ben kavga etmem, dedi.

Bir şey bulup bir kavga çıkarmalıyız, dedim. Belki bir iki gün sürer, ama mutlaka bir şey bulmalıyız. Kavga edemezsek büsbütün kötüleşecek iş. Çok korkunç. Seni seviyorum çünkü.

Ben de seni seviyorum, dedi.

On bir gün kaldık Reno'da. Sonra onun da söyleyeceğimi bildiğini bildiğim şeyi söyledim ona.

Her şey ne güzel, dedim. Böylece kalsın istiyorum.

Peki, dedi. Ama kavga etmedik, değil mi?

Hayır, dedim. İstersen edelim azıcık.

Hayır, dedi.

Seninle geçirdiğim günleri unutmayacağım, dedim.

Trenle döndüm Frisco'ya; yol boyunca hep hastaydım. Ama iyileşeceğimi biliyordum; iyileştim de.

Hayli uzun sürdü; iyileştikten sonra gene eskisi gibi olmuşum; üç ay sonra onunla karşılaştığımızda, o da pek iyi görünüyordu; birlikte gidip yemek yedik.

Birlikte yediğimiz yemeklerin en büyüğü, en güzeliydi bu, çevremizdeki her şey hoşumuza gidiyordu, her şeyden tat alıyorduk.

Ne kadar hoş, değil mi? dedi.

Ya, çok, çok hoş, dedim.

CUMARTESİ GECESİ

Lokanta iyiydi, öyle fazla gösterişli değildi; bir Yunan lokantasıydı; yakışıklı, iyi giyinmiş Yunanlı bir başgarson, bir de neşeli görünmeye çalışan ufak tefek, yorgun kadın garson. Akşam yemeğiydi, gece yemek yiyip canlı kalmaktı, masada konuşmaktı. Dünyaydı, dünyanın insanı şaşkına çeviren hüznüydü, sonra kıza şunları söylemekti : Belli olmaz, belki de doğrudur, belki de öldürürler Hitler'i yazdan önce.

51

Yunan lokantasında konuşmaktı.

Belki Mussolini'yi de öldürürler, dedi delikanlı. Hepsini öldürürler belki.

Kıza baktı; hüzünlü, sessiz gölgesi yüzünün; hüzünlü, sıkılmış dudaklar; hüzünlü gözler, hüzünlü bir gülümseyiş.

Garson kıza soracağım, dedi adam.

Kimseyi öldüremezler, dedi kız.

Biliyorum, dedi adam, ama hoşuma gidiyor Hitler'in yazdan önce öldürüleceğini düşünmek.

Kalın cam tabla hüzünlüydü çok; yüksek, hüzünlü Scotch şişesi; hüzünlü gölgeleriyle hüzünlü tuzlukla biberlik; yandaki bölmede oturan hüzünlü insanlar;

dışardaki hüzünlü cadde; hüzünlü pencereler, kapılar, evler, odalar.

Hitler korkak, kalles bir fare, dedi delikanlı, Kocaman bir fare. Küçük bir fareye kimse aldırılmaz.

Garson kız kahve getirdi.

Siz bilirsiniz, dedi delikanlı garson kıza. Hitler bir fare mi, yoksa değil mi?

Garson kız anlamıştı. Bir şakaydı bu. İşinden olmazdı, bir kötülük gelmezdi kendisine bu yüzden.

Bence bir fare o, diyerek güldü.

Gördün mü? dedi delikanlı. Herkes biliyor Hitler'in bir fare olduğunu. Herkes bekliyor Hitler'in ölmesini. Hitler ölmeden kimse mutluluk duyamaz yeryüzünde.

Garson kız kendi kendisine gülümseyerek uzaklaştı, ama büsbütün de şaşalamamış değildi.

Deli sanacaklar seni, dedi kız.

Sanmazlar, dedi delikanlı. Herkes bekliyor içinden Hitler'in yazdan önce ölmesini.

Yunan lokantasından çıkınca bir sinemaya gittiler. Kötü bir film di, dünyanın aradığı şey aşk, yalnızca aşktır demek istiyordu. Bir bakıma güzeldi de. Kötü yerleri atılırsa, geri kalanı iyiydi : insanların bir arada olmak isteğini gösteriyordu, orası iyiydi. Bir sürü sıkıntı, dert vardı ortada, ama adamla kadın bütün güçlükleri, uygarlığın yarattığı engelleri aşp bir-

leşmek istiyorlardı. Filmde bu durum pek belirtilmemişti, ama anlıyordu insan gene de. Sinemada herkes, kadın, erkek, çocuk, herkes onların birleşmesini istiyordu. Herkesin hoşuna gidiyordu bu birleşme.

Cumartesi gecesiydi, ertesi gün öğleye kadar uyuyabilirlerdi. Bütün hafta çalışmışlardı, eve gitmek için aceleleri yoktu, sessiz, küçük bir biraevine girdiler, çalgısız, gürültüsüz, yalnızca bira, bir de masa, sabahın saat ikisine kadar bira içtiler orada.

Sabahın saat birinden az sonra genç bir İtalyan geldi elinde bir akordeonla, çalmaya başladı. Üzgün görünümlü bir İtalyandı, çaldığı şeyler de hüznüydü. Büsbütün kör değildi, ama iyi görmüyordu. Çalarken bazı yerlerde kendisini müziğe kaptırıyor, yüzüne İtalyanlara özgü aşk hüznü yayılıyordu. *O Sole Mio*'yu, *A Vucchella*'yı çaldı.

Kız azıcık sarhoş olmuştu, delikanlı da azıcık sarhoştı, ama her şey yolundaydı; müzikti, *O Sole Mio*, güneşim, İtalya, aşk şarkıları söyleyen basit insanlar, bütün dünyaydı hüznün içinde, aşk isteyen; delikanlının birasını her yudumlayışında kız da birasını yudumladı; bir parçasıydı bu aşklarının, birlikteki suçsuzluklarının bir parçası, benzerliklerinin bir parçası; uyanık olmak birlikte, küçük bir biraevinin masasında, bira içmek birlikte, genç İtalyanın hüznü müziğini dinlemek birlikte, yeryüzünde canlı olmak

birlikte, aynı yerde olmak, her biri milyonlardan bir kişi. Güzeldi, bardağın içindeydi öpücük; gözleriyle içtiler birbirleri için; biliyordu delikanlı sarhoş olduklarını, ölümsüz olduklarını, Hitler'in de, bütün öteki korkak, kalleş koca farelerin de yazdan önce öleceklerine inanıyordu bütün gücüyle, yeryüzünde her şeyin yoluna gireceğine inanıyordu.

AH HAYAT, AH ÖLÜM, AH MÜZİK, AH FRANSA, AH HER ŞEY

Amerika'nın her yanındaki öğrenciler Chicago'dan gelen mektubun üstündeki posta puluna çok şeyler borçludurlar : nasıl ben, öğrenimsiz kişi, altı birbirinden kolay derste piyano çalmayı öğrendim, hem de su gibi Fransızca konuşmayı, sonra ben, bir Yunanlı, iki haftadan kısa bir zamanda şiir yazmayı öğrendim, nasıl : Ey Texas, ey Alamo, ey halk, ey Tanrı, sonra ben, her yanda kızları ürkütüp kaçıran, nasıl yükseldim, beş yıldan kısa bir zamanda, Mifflan Mofflan Şirketi'nin yardımcı saymanlığına da, nasıl kazandım dostluğunu, hadi saygısını, hayranlığını demeyelim, o körpe sosyete adayı kızların, üstelik analarının da birkaç tanesinin.

Ah hayat, ah aralık, ah Alexander Woollcott, ah Victor Gramofon Plakları, ah vatandaşlar, arkadaşlar, vatanseverler, vatan satanlar, ah Harvard, ah Yale, ah bütün yüksekokullar gidemediğim, ah bütün edebiyat dersleri, tıp dersleri, matematik, Fransızca, Latince dersleri alamadığım, ah edebiyat, ah tıp, ah matematik, ah Fransızca, ah Latince, ah bütün öğrenemediğim şeyler.

Bütün gülünçlüğün arkasında bu dünyadaki, bütün kahkahaların arkasında bir at vardır başka bir renk, ah sığırları Wyoming'ın, ah Texas, ey özet, ey lokmanruhu, ey Columbia, ey tarihle makine.

Bütün gülünçlüğün bu dünyadaki, bütün kahkahaların arkasındaki atın arkasında bir eski İskandinav destanı vardır, ah İzlanda, ah karla karanlık, ah müzik. Bu acı için, Tanrım, bırak yürüsün oyun, ah hastalık, ah viski.

Her yanında dünyanın, ah dünya, ah şehir ardından şehir, ah sokak ardından sokak, ah surat ardından surat, ah haylazlık, ah cinsiyet, ah geceleri koku, ah Yunanistan, ah Atina, nasıl ben, bir Yunanlı, dünyanın yıllarından daha kısa bir zamanda şiir oynamayı öğrendim taşlara : Ey doğum ayarlaması, ey Zola, ey İspanya, ey Hıristiyanlık, ah müzik.

Ah Fransa, ah Paris, ah din, ah George Santayana.

Kahramanımız mektupla mühendislik öğrenen genç bir tezgâhtar. Anlatılmak istenen çok yüksek bir düşünce. Ah yükseklik. Bu eşitsizliklere karşı savaşılan bir adamın hikâyesi. Ah kumar. Uydurma kiralık apartmanlarla dolu bir arka görünüş, aldatıcı bir pizola kokusu. Ah et, ah yemek. Üslup basit, aldatıcı, renkli, yapmacık, bomba gibi, taklit, ah üslup, ah basitlik, ey aldatıcılık, ey renklilik, ah bomba gibilik, ah matematik.

Birkaç tane aşk sahnesi var. Ah aşk.

Kişiler telefon rehberinden çıkarma, ah çağdaş bilim, ah ticaret yasası. Konuşmaları, hareketleri tıpkı üst kattakiler gibi, ah üst kat. Caz seviyorlar, hamburger seviyorlar, ah Amerika.

Hikâye her insanın hikâyesi, ah edebiyat.

Çay içiliyor, süslü, kibar konuşmalar.

Mr. Giles, Mrs. Gripe. Mrs. Gripe, Mr. Giles. Mr. Gripe, Mrs. Giles. Mrs. Giles, Mr. Gripe. Ah ölüm, ah Chesterfield'ler.

Kişilerden biri kibirli, iyi yürekli, beceriksiz, yarı deli. Ah Habeşistan, diyor. Ah İtalya. Ah savaş.

Hayatın ele gelir güzelliklerine bakıyor odada, ah zamanla yer, ah mimarlık.

Yol güzel bir yol. Arkadaki çıplak, soluk manzaranın içinden dümdüz geçip kiralık apartmanların arasından yoksul mahallelere dönüp geliyor gene, ah bağımsızlık, ah hürriyet.

Birçok durumlarda genç öğrenci yemekten, elbiseden vazgeçiyor öğrenimine devam edebilmek için, ah ün, ah kader. Konserve fasulye yiyip yedinci dersini okuyacak bir mektuptan etkili konuşma konusunda, sonra günü gelince konuşacak takır takır. Ah konuşma sanatı. Acıklı bir gün olacak o gün, ama genç öğrenci söyleyecek söyleyeceğini, etkili konuşup kovulacak.

Ah dilbilgisi, genç öğrenci kovulacak, yeni bir derse başlayacak mektupla, ah sanat. Çok çalışacak büyük bir başarıya ermek için, ah Illinois, ah Ohio. Başarıya ereyim derken düşüp boynunu kıracak, ah Michigan. Öğrenmesi gerektiğini sandığı şeyleri öğrenirken beynini büsbütün eskitecek, ah Louisiana. Büyük bir Amerikalı olayım derken bir hendeğe yuvarlanıp gidecek, ah Güney Carolina.

58 Sonra bir devrim olacak, ah Moskova. Acıklı bir koşuşma, kaçan, kovalayan, ah zafer. Devrimden sonra her şey gene eskisi gibi olacak. Her şey tıpkı devrimden önce olduğu gibi olacak, yalnızca genç öğrenci ölecek, ah ölüm, ah şiir. Her pis iş yeryüzünde gene eskisi gibi pis kalacak, ah pis pislik. Ah dolandırıcılık, ah kalleşlik. Her sapık iş bütün evrende gene eskisi gibi kalacak, genç öğrenci ölecek yalnızca, ah üzüntü, ah acı, ah müzik.

Ah İzlanda, ah kar, soğuk, korku, sızı, ah Tanrı, neden hepsini ezip yok etmiyorsun? Ah Tanrı, neden onları gene karanlıklarda bir uykuya daldırıp da, nasıl kibar olunacağını, nasıl ağız mızıkası çalınacağını, nasıl söylev çekileceğini, nasıl başarıya erileceğini öğrenmek istediğini içlerinden söküp almıyorsun? Yüce Tanrı, Tanrı, neden onları gene bir uykuya daldırmıyorsun?

ÜÇ, DÖRT, KAPIYI ÖRT

Fielding Caddesi'nde o yıl iki katlı, eski, sarı boyalı bir ev vardı. Oraya gidip ön sundurmanın merdivenlerine oturur, sanki o evde yaşayan insanlarmışız gibi, gelip geçen otomobilleri seyrederdik. Büyük bir evdi, kimin olduğu, niye boş durduğu üzerine herhangi bir bilgimiz yoktu. Mr. Feakins bizi yakaladığı zaman, Johnny'nin Mr. Feakins'e dediği gibi, bu evin onun evi olduğunu bilmiyorduk.

Gene o yıl içinde yandı kül oldu. Magee halkının gördüğü en büyük yangınlardan biriydi bu. Eski, sarı evin yanışını kasabada görmeyen kalmadı. Eylül ayındaydı, geceydi. Soğuk, karanlık bir geceydi, onun içinde koyu kış göğünde herkes yangının kızılığını görmüştü. Yemek zamanıydı, kasabada herkes yemek masasından kalkıp yangına gitmişti. Kimi koşarak, kimi bisikletle, kimi motosikletle, zenginler de otomobillerle gelmişlerdi. Hem çok güzel, hem de çok korkunçtu. Gökyüzü öylesine kara, ateş öylesine parlaktı ki o kara gökyüzünde, korkunçtu.

Herkes heyecanlıydı, herkes yangının nasıl çıktığını öğrenmek istiyordu. Kim yapmış? diye soruyordu herkes. Birçokları ağlıyorlardı da. Evde kimse ol-

madığını biliyor, gene de ağlıyorlardı.

Johnny ile ben eski, sarı eve gidip ön sundurmanın merdivenlerinde otururduk. Johnny beyaz denecek kadar açık renk derili bir zenciydi. Kimse sevmezdi Johnny'yi. Kendi kardeşleri bile sevmezdi.

Johnny çıkarmadı yangını, ne derlerse desinler.

Korkuttular onu, birçok sorular sordular, ama o çıkarmadı yangını.

Şerif Appley ödünü kopardı Johnny'nin.

Niye yaptın bunu? dedi.

Ben yapmadım, dedi Johnny. Yemin ederim, ben yapmadım. Ne diye yakacaktım Mr. Feakins'in evini? Ben yapmadım. Herkese sorun isterseniz.

Herkes? dedi Şerif Appley. *Kime?*

Glenn'e sorun, dedi Johnny.

Glenn? dedi Şerif. Kimmiş o Glenn?

Glenn Lyle, dedi Johnny.

Ne diyorsun sen? dedi Şerif.

Ona sorun, dedi Johnny.

Yargıç Lyle'in oğlu Glenn mi? dedi Şerif.

Evet, efendim, dedi Johnny. Sorun bakalım Glenn'e, ben mi yapmışım.

Nereden bilecek Glenn Lyle? dedi Şerif.

Glenn arkadaşım benim, dedi Johnny. Bu evin basamaklarında otururduk her zaman.

Sen zencisin, değil mi? dedi Şerif.

Evet, efendim, dedi Johnny. Zenciyim.

Yüzüne bakan anlar zenci olduğunu, dedi Şerif. Nasıl arkadaş olurmuşsun Yargıç Lyle'in oğlu Glenn'in? Yalan söylüyorsun gene.

Hayır, efendim, dedi Johnny. Sorun Glenn'e. O söylesin.

Şerif'in odasına girdiğimde Johnny terleyip duruyordu. Gece yarısından sonraydı, yangın sona ermiş, ev kül olmuştu. Gene dumanlar tütüyordu, ama alev kalmamıştı.

Glenn Lyle sen misin? dedi Şerif.

Evet, efendim, dedim.

Yargıç Lyle'in oğlu sen misin? dedi.

Evet, efendim, dedim.

Bu zenciyi tanıyor musun? dedi.

Evet, dedim. Tanırım Johnny'yi.

Gördünüz mü? dedi Johnny.

Nereden tanıyorsun bu zenciyi? dedi Şerif.

Johnny'nin babası bizde bahçıvan, dedim.

Nasıl arkadaşlık edermişsin bir zenciyle? dedi Şerif.

Sorun ona, dedi Johnny. Sorun bakalım, ben mi yapmışım? O söylesin. Ben mi yaptım, Glenn? dedi.

Nasıl arkadaşlık edermişsin bir zenciyle? dedi Şerif.

Canı isterse Johnny'yi korkutabilirdi ama, beni

korkutamazdı. Johnny'nin ne olduğu beni ilgilendirmezdi. Ne *olacaktı* yani zenciye? Ne *olacaktı* yani annesi zenci, babası da beyazsa? Bana ne bunlardan? Johnny Brooklyn benim arkadaşımı, çünkü birlikte büyümüştük. Kendimi bildim bileli Johnny'nin zenci babası bizde bahçıvandı. Her zaman arkadaşımı Johnny benim.

Canım kiminle isterse onunla arkadaşlık edebilirim sanırım, dedim.

Baban biliyor mu bir zenciyle arkadaşlık ettiğini? dedi Şerif.

Bilmiyorsa, dedim, hiçbir şey bilmiyor demektir.

Hiçbir şey, dedi Johnny. Evet, efendim, Mr. Appley, dedi, sorun Glenn'e, ben mi yapmışım?

Mr. Feakins'in eski, sarı evini bu zenci mi ateşe verdi? dedi Şerif.

Siz yapmış olabilirsiniz de, o yapmaz, dedim.

Haydi bakayım, dedi Şerif. Doğru dürüst cevap ver, doğru konuş. Yargıç Lyle'in oğluyum diye böyle konuşamazsın benimle. Doğru dürüst söyle ne söyleyeceksen, anladın mı?

O yakmadı evi, dedim.

Kim yaktı? dedi Şerif.

Biliyordum kimin yaktığını, ama söylemeyecektim.

Hiçbir şeyi değıştirmezdi nasıl olsa.

Nerden bileyim kimin yaktığını? dedim. Johnny yakmadı.

Sen mi yaktın? dedi Şerif.

Siz yapmış olabilirsiniz de, ben yapmam, dedim.

Şerif sorularına cevap verirken takındığım tavırdan hiç hoşlanmamıştı. Evi yakanı bildiğimi seziyordu sanırım, ama o da biliyordu. Bu işi Mr. Feakins'in yaptığını o da benim kadar biliyordu. Nedenini de biliyordu. Mr. Feakins'i tanıyan, eski, sarı evi bilen, orada dokuz yıl önce olanları duymuş olan herkes evi Mr. Feakins'in yaktığını anlamıştı.

Ama Mr. Feakins öldüğü için suçu Johnny Brooklyn'e yüklemek istiyorlardı; rengi kara olmayan bir zenci diye, babası beyaz diye yapıyorlardı bunu. Jefferson Oteli'ndeki odasına girip de Mr. Feakins'i ölü bulunca, hemen suçu Johnny'ye yüklemek gelmişti akıllarına. Ama yanılıyorlardı.

Böyle konuşamazsın benimle, dedi Şerif. Ben bu yere batasica memleketin Şerifiyim, on yaşında bir çocuğun bana böyle karşılık vermesine göz yumamam.

On bir, dedim.

On ya da on bir, dedi Şerif. Göz yumamam buna. Orada dur, doğru dürüst cevap ver. Bir suç işlendi, ettiğim yemine göre bu suçu işleyeni bulmaya çalışmam gerek.

Johnny değil aradığınız suçlu, dedim, ben de değilim.

Bu zenciyle birlikte o eski, sarı eve gidip basamaklarında oturur, bahçesinde gezinirdiniz, değil mi? dedi Şerif.

Yaz tatili boyunca aşağı yukarı her gün, dedim.

Hah şöyle, dedi Şerif. Güzel güzel cevap ver. Bu da benim görevim, görevimi yerine getirmek zorundayım. Biliyorum, gecenin bu saatinde evinizde, yatağınızda olmanız gerek, ama ben de görevimi yerine getirmek zorundayım. Bu geceki yangın Magee'de bugüne kadar çıkan yangınların en büyüğüdü.

Gördüm yangını, dedim.

Görmeyen kalmadı sanırım, dedi Şerif.

Şerifin odası iyice sessizdi. Dışarda, kapının önünde yirmi yirmi beş kişi vardı, ama onlar da pek gürültü etmiyorlardı. Yangını kimin çıkardığını öğrenmek için beklemekteydiler, sonra suçluyu alacaklardı Şerifin elinden. Ben yanlarından geçip içeri girdiğim sırada bunu konuşuyorlardı. Johnny Brooklyn'in de adını andılar bir ara. Neşeliydiler. Beyazlar Johnny'yi rengi beyaz olduğu için, babası bir beyaz olduğu için sevmezlerdi, gene bu yüzden zenciler de sevmezdi onu.

Johnny iyice korkmuştu. Odada, ben, Johnny, Şerif Appley, bir de Şerif yardımcısı Tad Grover,

dört kişiydik. Tad konuşmalara katılmıyordu, çünkü biliyordu evi kimin yaktığını, sonra bir zenci çocuğunu rengi beyazmış diye, babası Mr. Feakins' miş diye böyle öldüresiye korkutmak da hoşuna gitmiyordu. Masasına oturmuş tütün çiğniyor, arada bir de yerdeki kutunun içine tükürüyordu.

Bütün kasaba ayağa kalktı bu yangın yüzünden, dedi Şerif.

Ben çıkarmadım yangını, dedi Johnny. Gidebilir miyim eve?

Sen benimle gel bu gece daha iyi, dedim.

Hele dur biraz, dedi Şerif, Johnny'ye. Bu işi senin yaptığını sanan bir sürü hödük bekliyor dışarda. Onları yatıştıracamız önce. Hele otur oracıkta bakalım. Evi sen yakmadınsa, bu memlekette sana kimse elini bile dokunduramaz. Benim istediğim Yargıç Lyle'in oğlundan sorularıma doğru dürüst karşılık almak.

Nasıl isterseniz öyle karşılık vereyim, Mr. Appley, dedim.

Doğru dürüst karşılık ver, dedi Şerif. Yetişkin zencileri linç etmeleri bile kötü bir şey, değil böyle on yaşında bir çocuğu.

On bir, dedi Johnny.

On ya da on bir, dedi Şerif, burada burnumun dibinde öyle bir iş olsun istemem.

Dışardaki serserilere nasıl davranılacağını bilirim

ben, dedi. Zamanı gelince Tad ile ikimiz göndeririz onları evlerine.

Tad çiğnediği tütünün suyunu kutuya tükürdü, elinin tersiyle ağzını sildi.

Ne zaman gitmeye başladınız bu zenciyle sarı eve? dedi Şerif.

Bilmem, dedim. Yaz tatilinde kasabada gezerdik birlikte, sonra bir gün bu sarı evi bulduk, gidip önündeki sundurmanın basamaklarına oturduk. Büyükle bir evdi, her gün gidip o basamaklarda oturmaya, gelip geçen otomobilleri seyretmeye başladık.

Şimdi bir şeye benzedi işte, dedi Şerif. Devam et, anlat bana hepsini. Okul çağında çocukları bütün gece burada tutmak istemem ben de. O dışardaki serse-ri yığınının iki dakikada dağıtım zamanı gelince, sonra da sizi bizim Cadillac'la evlerinize götürürüz.

Johnny'yi kendi evine götürmeseniz daha iyi olur, dedim. İzin verirsiniz bu gece bizde kalsın.

Nasıl isterseniz, dedi Şerif. Devam et, anlat daha başka neler oldu.

Eh, dedim, bir gün eve girip içinde ne var diye bakmaya karar verdik. Ön kapıyı kurcaladık, kilitliydi. Johnny'nin omuzlarına basıp pencerelerden birini açtım, oradan girdik eve.

Devam et, dedi Şerif.

Eh, güzel bir evdi, güzeldi içerisi. Birçok odası

vardı, duvarlarda resimler vardı, sonra salonda Mr. Feakins'in bıraktığı işte o piyanola vardı. Şimdi o da yanmış gitmiştir herhalde.

Peki, dedi Şerif, piyanola. Ne olmuş piyanolaya?

Hiç, dedim, çalardık da. Eski bir piyanolaydı, elektrikli değildi, kimi zaman ben hava basardım, kimi zaman da Johnny. Evin Mr. Feakins'in evi olduğunu bilmiyorduk. Hiç bilmiyorduk *kimin* olduğunu. Johnny hep, Kimin acaba bu güzel ev? derdi. Nasıl oluyor da bu güzel evde hiç kimse oturmuyor?

Öyle mi derdin? diye sordu Şerif, Johnny'ye.

Evet, efendim, dedi Johnny. Büyük bir evdi, güzel şeylerle doluydu, ama kimse oturmuyordu içinde.

Anlaşılan, neden boş olduğunu bilmiyorsun evin, dedi Şerif.

Bilmiyorum, dedi Johnny.

Şerif, Tad Grover'a baktı; Tad kutunun içine tükürdü.

Peki, dedi Şerif, devam et.

Eh, dedim, bir gün biz evin içindeyken ön sundurmada ayak sesleri duyduk, arka kapıdan fırladık dışarı. Öğleden sonra durmamacasına piyanola çalmıştık. Gelen Mr. Feakins idi. Olanca hızımızla koştuk, ama kaçamadık, çitin orada yakaladı bizi. Çok sinirli, heyecanlı bir hali vardı. Ne arıyorsunuz benim evimde, kaçık herifler? dedi. Johnny de ona, Sizin

eviniz olduğunu bilmiyorduk, dedi. Hiçbir şey bilmiyoruz biz, hiçbir şey.

Ne oldu sonra? dedi Şerif.

Eh, dedim, önce Mr. Feakins çok sinirliydi, çok kızgındı bize. Johnny'ye tokat bile attı.

Sana tokat mı attı? diye sordu Şerif, Johnny'ye.

Evet, efendim, dedi Johnny.

Şerif gene dönüp Tad Grover'a baktı; Tad gene kutunun içine tükürdü.

Sonra, dedim, Mr. Feakins tuhaf hareketler yapmaya başladı.

Ne demek, nasıl tuhaf? dedi Şerif.

Eh, dedim, ağlıyor gibi sesler çıkarıyordu, ama ağlamıyordu, kendi kendine konuşuyordu.

Ne diyordu? dedi şerif.

Bir sürü şey söylüyordu, unuttum şimdi, dedim, ama birini hatırlıyorum.

Nedir hatırladığın? dedi Şerif.

Eh, dedim, Johnny'ye tokat attığına çok üzölmüş-tü, kendisiyle birlikte eve girmemizi istedi. Evde çok sessizdi. Salonun, hani şu piyanolanın durduğu odanın kapısını kapatırken, Üç, dört, kapıyı ört, dedi.

Üç, dört, kapıyı ört? dedi Şerif.

Evet, efendim, dedim.

Üç, dört, kapıyı ört, dedi Johnny. Evet, efendim, tıpatıp böyle dediydi Mr. Feakins.

Şerifin odasındaki büyük duvar saati tıklar tıklar işliyordu, nerdeyse gecenin birini vuracaktı. İyice uykum gelmişti benim, ama Johnny öylesine büyük bir korku içindeydi ki uykusu bile gelmiyordu.

Evet, efendim, dedi Johnny. Üç, dört, kapıyı ört. Sonra ne oldu? dedi Şerif.

Eh, dedim, Mr. Feakins oturup çevresine bakınmaya başladı. Odadaki her şeye ayrı ayrı bakıyordu : piyanola, halı, sandalyeler, döşeme, duvarlar, tavan; sonra kalkıp duvarlardaki resimleri seyretti. Çok güzel bir kızın resminin önünde durup gene tuhaf hareketler yapmaya koyuldu, kendi kendine bir şeyler konuştu.

Kimin resmiydi? dedi Şerif.

Karısının resmiydi herhalde.

Dokuz yıl oldu karısı öleli, sanırım bilmiyorsunuz bunu, dedi Şerif.

Biliyordum, Şerifin aklından o anda geçenleri de biliyordum. Önce ona, sonra Johnny'ye baktım. Tad Grover sandalyesinde bir döndü, yerdeki kutunun içine tükürdü.

Grace Feakins'in nasıl öldüğünü de bilmiyorsunuz sanırım, dedi Şerif.

Biliyordum kendini öldürdüğünü, neden öldürdüğünü de biliyordum, ama Johnny'nin öğrenmesini istemiyordum bunları. Yeterdi bu kadar kötülük.

Bir şey demedim; bunun üzerine Tad Grover, Peki, Glenn, anlat Şerife sonra neler oldu, dedi.

Şerife anlatmaya başladım sonra neler olduğunu, ama dışardaki haykırışlar, kapıdaki gürültü Johnny'yi yerinden sıçratacak kadar artınca sustum. Şerif kocaman tabancasını kılıfından çıkardı, Tad Grover da çekti tabancasını.

İt herifler, dedi Şerif. Tad, dedi, iyisi mi çıkıp dağıtalım şunları, gönderelim evlerine.

Gönderelim, dedi Tad.

Siz sessiz sessiz oturun burada, çocuklar, dedi Şerif. Yerinizden kıpırdamayın demeyin. Bu memleket-
70 te hiç kimse şu zenci çocuğuna elini dokunduramaz. Ben burada Şerif olduğum kadar, kimse bir şey yapamaz ona.

Şerif Appley ile Tad Grover odadan çıkıp kapıyı kapadılar. Johnny ile ben onların holden binanın giriş kapısına doğru uzaklaşan ayak seslerini dinledik. Kapıların sürgülü olduğunu biliyorduk, ama korkuyorduk gene de. Haykırışlarını hiç beğenmiyordum dışardakilerin.

Ne yapacaklar bana? dedi Johnny.

Hiç, dedim. Hiçbir şey yapmayacaklar.

Çok yorgundu, büyük bir korku içindeydi, dudakları titremeye başladı, nerdeyse ağlayacaktı.

Keşke doğmamış olsaydım, dedi.

Yok bir şey, dedim. Şerif ile Tad Grover iki dakika dağıtırlar o serserileri.

Şerif Appley'in adamlara bağırdığı duyuluyordu, adamlar da ona bağıırıyorlardı.

Ben zenci değilim, dedi Johnny, ama beyaz da değilim.

Bizim evde kalırsın, dedim. Büyüyüp istediğin yere gidene kadar kalırsın bizde.

Ne diye beni öldürmek istiyorlar? dedi. Ben bir şey yapmadım ki!

Onlar aklını kaçırmış, dedim. Şerif bırakmaz onları, hiçbir şey yapamazlar.

Neden öldürmüş Mr. Feakins kendini? dedi Johnny.

Kim söyledi bunu sana? dedim.

Şerif söyledi, dedi Johnny. Neden sanki öldürmüş kendini?

Bilmem, dedim.

İyi adamdı, dedi Johnny. Bana tokat attı ama, iyi adamdı.

Ben bir şey demedim; Şerifin adamlara bağıırışını dinledik. Sonra birden adamların giriş kapısına yüklendiklerini duyduk. Johnny ayağa fırlayıp çevresine bakınmaya, kaçacak bir yer aramaya başladı.

Ne yapacağım şimdi? dedi.

Sonra dört el silah sesi duyduk, adamlar eskisin-

den daha fazla bağırmaya başladılar, giriş kapısı büyük bir gürültüyle açıldı. Yeryüzünde bundan daha çıl-gınca bir şey olamazdı, kapının kırıldığını, adamların hole girdiklerini anlayınca, hemen pencereyi itip aç-tık, bahçeye atladık, başladık koşmaya. Çevremizde kimsecikler yoktu, bütün hızımızla koşuyorduk. Önce mahkemenin bahçesine daldık, oradan Baker Cad-desi'ne çıktık. Cadde karanlık, bomboştu; altı sokak aşağı, bizim sokağa kadar koştuk. Eve geldiğimizde babam salonda Sam Brooklyn'le konuşuyordu, bah-çıvanımızla, Johnny'nin zenci babasıyla.

Kapıyı kırdılar, dedim. Johnny ile ben pencere-den kaçtık, koşarak geldik buraya kadar.

Babam telefona gidip Şerifin yazıhanesini aradı. Zil bir zaman çaldı, sonra adamın biri açtı telefonu. Şerif Appley değildi, Tad Grover da değildi. Babam telefonda haykırıışları duyunca hiçbir şey söylemeden kapattı telefonu. Sam'e gidip garajdan Pierce-Ar-row'u çıkarmasını söyledi. Sam evden dışarı fırladı; babam benim ceketimi aldı dolaptan, bir ceket de Johnny'ye verdi, kendi de giydi ceketini. Evin önüne çıkıp Pierce-Arrow'a bindik. Johnny ile ben öne, ba-bamın yanına oturduk, Sam arkaya geçti. Babam ona bir tüfekle iki tabanca verdi. Yanımızda bulunsun, dedi.

Sonra Pierce-Arrow, bir sarsıldı, çok geçmeden

ana yola çıktık, saatte yüz on kilometre ile kuzeye doğru gitmeye başladık, hiçbirimiz konuşmuyorduk.

Bir gece Izzy's'te otururken, hani o kadife taklidi kumaş pantolonlardan giymiş, genç bir dâhi yanıma geldi. Yazar olduğunuzu duydum, dedi. Çok güzel bir film öyküm var, yalnız bu işten anlayan birini arıyorum yazdırmak için. Kendim de yazardım ama, hayatımı kazanmak için çalışmam gerekiyor, akşamları işten çıktıktan sonra da yazamayacak kadar yorgun oluyorum.

74

Azıcık sarhoştum; ama hiçbir zaman çok sarhoş olmam, sonra gene hiçbir zaman bir sanatçı arkadaşı dinleyemeyecek kadar fazla işim olmaz, onun için de hemen, Başla, dedim, anlat öykünü. İyi bir şeyse ben yazarım, Metro-Goldwyn-Mayer'e de filmini yaptırırız. Ne olacak!

Tanınmış bir dergide bir öykünüz basıldıysa, sonra da ortalarda dolaştıysanız çok güzel film öyküleri olan kimselerle sık sık karşılaşmışsınızdır. Dünya film öyküleri anlatan insanlarla doludur, hepsi de yazılmamış öyküler, ama öyle anlaşılıyor ki film yapanlar bu gibi kimselerle hiç karşılaşmıyorlar, ya da karşılaşmalar bile dinlemiyorlar onların öykülerini, bu yüzden de yapılan filmlerin çoğu kötü oluyor; renkliler

bile kötü, Clark Gable'ın, John Barrymore'un, Norma Shearer'in oynadıkları bile kötü, kim oynarsa oynasın, hepsi kötü. Film yapanlar iyi film yapalım diye kendilerini sıkıntıya sokmuyorlar, işte o kadar.

Izzy's'te gecede seksen yedi iyi film anlatıldığı olur, ama bunların hiçbirisi, hiçbir zaman filme çekilmez.

Çocuğa başlamasını, öyküyü anlatmasını söyledim.

Baştan mı başlayayım? dedi.

Yooo, şart değil, dedim. Nerden başlarsan başla. Sonundan başla, başa doğru gel, tersine anlat. Sonra otur da öyle anlat istersen.

Sağ olun, dedi, ayakta durayım daha iyi.

Acele de etme, dedim.

Anlatacak fazla bir şey yok zaten, dedi. İşin temeli şu : Bir şeyler yapmam gerek, diyor. Bütün hayatımcıca bir kâtip olarak yaşayamam. Şanghay'a giden bir vapura biniyor.

Kim? dedim.

Adam, dedi çocuk. Clark Gable.

Haa, dedim. Clark Gable. Bir şeyler yapmam gerek, diyor. Ne yapacak?

Vapurun güvertesinde kıza çarpıyor.

Kıza? dedim.

Joan Crawford'a.

Haa, Joan, dedim. Ne oluyor sonra?

Âşık oluyorlar birbirlerine.

Böylece de adam bir şeyler yapıyor, öyle mi?

Hemen değil. O sonunda.

Anladım, dedim. Başka?

Adam evleniyor kızla.

Para işi ne olacak? dedim. Hangisi paralı?

Kız. Karışıklık da orada başlıyor.

Haa, dedim, karışıklık.

Yaa, çocuk karı parası yiyeceklerden değil, kızın paralı olduğunu anlayınca evlenmekten vazgeçiyor.

Niye? dedim.

Adam zengin bir kızla evlenemeyeceğini anlıyor, âşık olduğu halde evlenemiyor, o yüzden kavga ediyorlar.

Şakadan tabii, dedim. Önemli bir kavga değil.

Çok önemli. Kız vapur Şanghay'a varmadan birisiyle evlenmek zorunda, yoksa on sekiz milyon dolarlık mirası alamıyor.

Kaç milyon? dedim.

On sekiz.

Sence yeter mi bu kadar? dedim. Her bakımdan?

Epeyce bir para.

Çok az, dedim. Sonra ne oluyor?

Eh, bir de nişanlısı var kızın, orta yaşlı bir bankacı. Güzel bir adam değil. Kız evlenmek istemiyor

onunla. İşte burada ustalığını gösterecek kız, oynayacak.

Ooo, dedim.

Oğlanla kız kavga edince, kız bankacıyla evleneceğini söylüyor, oğlanı kıskandırmak için.

Burasında da epeyce oynanacak şey var, dedim.

Evet, bunun üzerine kaptan gemide bir düğün hazırlıyor. En heyecanlı yerine geliyoruz. Birbiri üzerine birçok şeyler oluyor. Çinli korsanlar vapuru ele geçiriyorlar, Çinlilerden biri kızı kendi almaya karar veriyor, nikâhsız tabii. Bankacı hiç aldırılmıyor, korkuyor çünkü, ama oğlan dış biliyor Çinliye. Genç, okumuş bir Çinli, gemide herkesten daha iyi İngilizce konuşuyor.

77

Sonra, dedim.

Çinli, kızı odasına götürüyor, sonra soymak için kovalamaya başlıyor odada.

Çok kötü, dedim.

Çinli odada kızı kovalarken, oğlan kapıyı kırıp giriyor içeri. Çinliyle ikisi dövüşüyorlar. Çinli onu yere sırtüstü yatırıp bıçağını çekiyor, tam oğlana saplamak üzereyken...

Neresine? dedim.

Kalbine. Kız, Çinlinin kafasına sandalyeyi indiriyor.

İşte sana aşk, dedim.

Bu arada vapura bir telgraf geliyor, hem hırsızlık, hem de iki karı almak suçlarından bankacıyı zincire vurması bildiriliyor kaptana.

Bu iki küçük suçtan mı? dedim.

Adam öldürmüş de olabilir. Film biterken oğlan kızı öpüyor.

Oooh, yaman bir bitiriş, dedim.

Nasıl? dedi.

Güzel, dedim.

Yeterince heyecanlı mı?

Soluğu kesiliyor insanın, dedim, hele Çinli, kızı kovalarken.

Biliyordum beğeneceğinizi, dedi. Önce bir kitap yapın bunu, sonra filmlere satarsınız.

O küçük iş, yapıverirdik ama, dedim, ben iki gün önce yazı yazmayı bıraktım.

Neden? dedi.

Bıktım, dedim. Yazıyorsun, yazıyorsun, hep aynı şeyler.

Ama bu bambaşka, dedi. Çinliyi düşün. Batı'ya karşı Doğu.

Orası öyle, dedim. Ama ben iki gün önce bıraktım yazı yazmayı. Sen yaz bunu.

Basarlar mı dersin bir kitap yapsam? dedi.

Aptal olmalılar basmamak için, dedim.

Nasıl bir üslup kullanmalıyım? dedi.

Ooo, dedim, üslup için hiç üzülme. Akşamları iş-ten çıkınca nasıl gelirse içinden, otur öylece yaz, baştan sona üslup olur o, göreceksin. Daha iki filmlik de artar bile.

Dilbilgisi bakımından da pek parlak değilimdir, dedi.

Ben de değilimdir, dedim. Hiç üzülme o bakım-
dan. Yarısı üslubundan bilinir, yarısı da kendine öz-
gü kullanışların olup çıkar. Ya ben iyice yanıliyorum,
ya da sen bir dâhisin.

Hayır, dedi. Yalnızca kitaplar, filmler için böyle
şeyler düşünüyorum, o kadar. Bugüne kadar düşün-
düklerimi unutmasaydım en aşağı bir düzine kitap,
bir düzine de film yapabilirdim.

Yaz düşündüklerini, dedim. Unutulup gitmeleri-
ne engel ol. Para kaybediyorsun her dakika.

Kalemin var mı? dedi.

Korkarım yok, dedim. Yazı yazmayı bıraktım iki
gün önce.

Neden sanki? dedi.

Benim yazdıklarım filmlere pek gitmiyor, dedim.
Arada sırada otuz ya da kırk dolara bir öykü satıyo-
rum. Filmlik düşünceler doğmuyor pek benim ka-
famda. Belki zamanla değişirim diyordum, ama ol-
madı, onun için de bıraktım.

Çok yazık, dedi. Ben ne yana baksam filmlik dü-

şünceler doğuyor kafamda.

Biliyorum, dedim. Bir de oturup yazsan onları, kısa zamanda hem ün salarsın, hem de zengin olursun.

Dur sana bir film daha anlatayım, dedi.

Joe, dedim.

Joe masanın yanına gelip durdu.

Joe, dedim, al şu parayı. Bir kalem getir bana.

Joe parayı alıp Izzy'nin yanına gitti. Izzy sağı solu araştırdı, bir kalem buldu. Küçük, minik bir kalem. Joe kalemi bana getirdi; ben de çocuğa verdim.

Dinle, George, dedim, yitirecek zamanın yok. İşte sana bir kalem, ucu da açılmış, her şeyi tamam. Al bu kalemi, eve git, kafanda doğan düşünceleri olduğu gibi yaz. Eski kâğıt parçaları bul, ne bulursan bul, yaz. Lincoln ünlü konuşmasını bir zarfın arkasına yazmıştı.

Kalemi aldı, ama gitmedi.

Bu gece boş vereyim de, yarın başlayayım yazmaya diye düşünüyorum, dedi.

Hayır, dedim, doğru olmaz bu. Hemen git eve, daha düşünceler kafanda tazeyken başla çalışmaya.

Peki, dedi.

Kalemi ceketinin iç cebine koydu, şapkasını gözlerinin üzerine çekti, merdiveni inip çıktı gitti.

Joe, dedim, bana üç bira getir.

JIM PEMBERTON İLE OĞLU TRIGGER

Babam Peach Caddesi'ndeki Willy's'in kapısından içeri girdi – ben tezgâhın başında Texas'tan gelen yeni garson kızla, Ella'yla konuşuyor, bir yandan da hamburger yiyor, kahve içiyordum – şapkasını mermerin üstüne attı, ceketini çıkardı, katlayıp şapkasının yanına koydu, sonra bana dönerek, Trig, dedi, kafanı kıracağım senin. Mrs. Sheridan'a savaşa gitmedi demişsin benim için.

Ağzımdaki kahve ile hamburger birden boğazıma oturuverdi, az kaldı tıkanıyordum; Ella sol kolumu havaya kaldırmamı söyledi, o zaman öksürmezmiş insan; babam, Trigger, dedi, in bakayım şu iskemleden aşağı.

Hele hamburgerimi bitireyim de, baba, dedim.

Peki, dedi babam. Mrs. Sheridan'a hayatında hiç kimseyi öldürmemiştir babam demişsin, konuşmuyor artık o yüzden benimle.

İyi, bitireyim de hamburgerimi, baba, dedim. Kimseyi öldürmüş değilsin, sen de biliyorsun bunu.

Sen nerden biliyorsun? dedi babam. Emin misin?

Yüzde yüz emin değilim, dedim, ama oooh, baba,

ne diye durup dururken adam öldüresin?

Bırak şimdi, dedi babam. Ne diye olduğunu anlatacak zamanım yok sana, haydi yut şu son lokmanı da, dikil karşıma. Kırayım kafanı da gör.

Ella'ya döndü.

Merhaba, Ella, dedi terbiyeli bir tavırla. Bana fiiletodan bir biftek yapıver. Az pişmiş olsun.

Peki, Mr. Pemberton, dedi Ella. Trigger'le dövüşecek misiniz gene?

Böyle her yerde dolaşıp yalanlar söylemesine göz yumamam, dedi babam.

Yalan değil ki, baba, dedim. Kimi öldürdün? Söyle birinin adını.

Hangi birinin, dedi babam. Parmaklarımı elime aldım mı on dört tane sayıveririm şimdi.

On dört parmağın yok ki, baba, dedim. On parmağın bile yok. Sekiz parmağın var topu topu. Sol elinin son iki parmağını Perry'nin kereste fabrikasında makineye kaptırmıştın.

Savaşta kaybettim ben o iki parmağımı, dedi babam. Memleketim için.

Baba, dedim, sen Avrupa'ya adımını bile atmış değilsin. Kendi kafanda kurduğun şeylere kendin inanıyorsun sonunda.

Gösteririm ben sana neye inandığımı, dedi babam. Mrs. Sheridan kahraman değilsin diyor bana.

Değilsin, doğru, baba, dedim.

İyi, peki, gel öyleyse, dedi babam. İş bu duruma vardığına göre kafanı kırmamı sen kendin istiyorsun demektir.

Evire çevire döverim seni, baba, biliyorsun, dedim. Kızdırma kafamı da dayak yeme gene.

Gene mi? dedi babam. Ne zaman dövdün sen beni?

Ama, Mr. Pemberton, dedi Ella, Trigger sizi daha dün, şurada, Willy's'in önünde dövdü.

Bifteğin yanına azıcık soğan da kızartıver, dedi babam. Sen nasılsın bakalım, Ella? Uslu duruyor mu benim oğlan? Kötü sözler ederse söyle bana, gözü-nün yaşına bakmam hiç, biliyorsun. Kırarım kafasını.

Ama, Mr. Pemberton, dedi Ella, Trigger çok, çok hoş bir çocuk. Kingsburg'daki gençlerin en terbiyeli-si, hem de en yakışıklısı.

Senin gibi masum bir kıza hiç kimsenin kötü şeyler söylemesine katlanamam, Ella, dedi babam. Oğlum Trigger seni kırlara götürmeye kalkarsa, sen bana söyleyiver, yeter, şuracıkta kırarım kafasını.

Ama ben çok isterim Trigger'le kırlara gitmeyi, dedi Ella.

Sakın gideyim deme, dedi babam. Trigger seni kaşla göz arasında otların içine yatırırır.

Bir şey yapmaz, dedi Ella.

Yapar, dedi babam. Yapmaz mısın, oğul?

Bilmem, dedim.

Ella'ya bir baktım, babam belki de doğru söylüyor diye düşündüm, hayatında ilk olarak yanılmıyor. Kafasında kurduğu düşler belki de hayatında ilk olarak onu gerçekten uzaklaştırmıyor.

Babam Mrs. Sheridan için kavga etmeyi unutacağa benziyordu, bayağı sevindim buna. Böyle onu ikide bir döverek hayatının en güzel yıllarını tatsızlaştırmak istemiyordum.

Ella, dedi babam, ne yaparsan yap, bu Trigger'in tatlı sözleri, terbiyeli hareketleriyle seni kandırıp götürmesine göz yumma.

Kasabaya geleli iki gün oldu, dedi Ella, ama Trigger'den hoşlandığımın yarısı kadar hoşlanabileceğim başka bir kimseyle karşılaşmadım daha.

Bifteği çevirdi.

İyi mi, Mr. Pemberton? diye sordu.

Çok güzel, dedi babam.

Yanımdaki iskemleye oturdu.

Trigger, dedi, şunu yiyene kadar bekler misin beni dışarda? Boş mideyle dövüşmem.

Salon'a gideceğim, baba, dedim.

Beş dakika bekle, ne olacak, dedi babam.

Harry Wilke ile bilardo oynayacağız, sözleştik, de-

dim. Söyle, ne istiyorsun sen, baba?

Mrs. Sheridan'a uğramanı istiyorum, dedi babam, ona uğrayıp savaşta on yedi Alman öldürdüğümü söyleyeceksin. Ön sundurmada oturuyor. Böyle bulunmaz bir havada güzel bir kadının sevgisini, hayranlığını kazanmadan yaşayamam.

Oooh, baba, dedim. Mrs. Sheridan inanmaz buna.

Yok, inanır, dedi babam. Sen söylersen, saçma da olsa inanır. On yedi tane. Unutma.

Ama gerçekte kimseyi öldürmedin sen, değil mi, baba? dedim.

Öldürmüşüm, öldürmemişim, ne olacak? dedi.

Ella bifteği bir tabağa koyup tezgâhın üstüne, çatal bıçağın arasına bıraktı. Babam kocaman bir parça kesti. Kanlı kanlı, kıpkırmızıydı. Ağzına attı, Ella'ya gülümsedi.

Sen iyi, temiz bir kızsın, Ella, dedi. Günün birinde evlenmek, bir yuva kurmak istersin; bu Trigger'le kırlara gitme daha iyi.

Ama çok isterim gitmeyi onunla kırlara, Mr. Pemberton, dedi Ella.

Öyleyse sen bilirsin, dedi babam. Senin de içinde varsa hiç durma, git de yatıver otların arasına.

Babam bana döndü.

Yapacak mısın dediğimi, Trigger? diye sordu.

Heyt, bayağı gurur duyuyordum babamla. Koskoca adamdı, hem de iyice çatlaktı kafadan.

Yapmaz olur muyum, baba! dedim. Mrs. Sheridan'a bütün bir makineli tüfek bölüğünü öldürdüğünü söyleyeceğim.

Doğru Mrs. Sheridan'lara git buradan, dedi babam. Ön sundurmada, salıncaklı sandalyede oturuyor. Yemeğimi yer yemez geleceğimi söyle benim de.

Olur, baba, dedim.

Güle güle, Trigger, dedi Ella.

Hoşça kal, Ella, dedim.

Kaldırımın kıyısına dayalı duran Harley-Davidson'uma atladım, Mrs. Sheridan'ın altı sokak aşağıda, Elm Caddesi'ndeki pansiyonuna doğru yola çıktım.

Mrs. Sheridan tıpkı babamın söylediği gibi ön sundurmada oturuyordu, yalnız yanında Ralph Aten vardı. Mrs. Sheridan elindeki şişeden kamışla çilekli bir içki içiyordu.

Motosikletimi kaldırımın kıyısına dayayıp sundurmaya doğru yürüdüm. Mrs. Sheridan rahattı, güzeldi, ama Ralph Aten'in canı sıkılmıştı beni görünce. Doğrusu, hiçbir zaman sevmemiştim onun kızı Effie'yi. Ama o bir zamanlar sevdim sanıyordu. Kızıyla evlendirmek istemişti beni, ben önce kanıtlaması gerektiğini söylemiştim, nerden biliyordu Gabe Fisher'den olmadığını! Gabe Fisher'e benzemediğini

ileri sürüyordu, ama ben de bana benzemediğini ileri sürüyordum. Çok kızılıyordu; bir zaman mahkeme-ye başvuracağını söyledi durdu, ama hiçbir yere başvurmadı.

İyi akşamlar, Mrs. Sheridan, dedim.

İyi akşamlar, Trigger, dedi Mrs. Sheridan. Gel, otur şöyle.

İyi akşamlar, Mr. Aten, dedim; Ralph Aten ise, Ne oldu, niye geldin bu saatte, buraya? dedi.

Sundurmaya çık da otur şöyle, dedi Mrs. Sheridan. Ralph ile ben konuşmak istiyoruz seninle.

Sundurmaya çıkıp Mrs. Sheridan ile Mr. Aten'in tam karşısına, korkuluğa oturdum.

Evet, Mrs. Sheridan, dedim. Ne konuşmak istiyorsunuz benimle?

Şey, dedi Mrs. Sheridan, oğlun Homer için, Effie'den olan, Ralph'in küçük kızından...

Homer benim oğlum değil, dedim.

İşte orada yanıyorsun, dedi Ralph Aten. Trigger, korkunç derecede yanlış bu düşüncen. Homer tıpatıp sana benziyor, babana, büyükbabana benziyor. Homer gerçek bir Pemberton.

Mr. Aten, dedim, korkarım siz kendi kafanızda yarattığınız şeylere kendiniz inanıyorsunuz.

Hayır, öyle değil, Trigger, dedi Mr. Aten. Homer senin oğlun. Konuşmaya da başladı, konuşması bile

sana benziyor.

Trigger, dedi Mrs. Sheridan, çocuklarına azıcık ilgi göstermen gerekir sanıyorum.

Ama, Mrs. Sheridan, dedim, nasıl böyle bir şey söyleyebiliyorsunuz? Hangi çocuklar? Karım yok ki benim.

Karın var, ya da yok, dedi Mrs. Sheridan, ama yalnız bu çevrede dörtten fazla çocuğun var. O kadar kolay dolaşıyorsun ki bu motosikletle, Trigger. Ter-temiz kızlara ulaşmakta, sonra da onları yüzüstü bırakıp kaçmakta bu motorun sana ne kadar zaman kazandırdığını hiç düşünmemişsindir sanırım.

88

Yöredeki çiftliklere San Fransisco gazetelerini dağıtmak için kullanıyorum bu motoru, dedim. O iş için bu motosiklet.

Ben de gazeteleri dağıtmıyorsun demiyorum, Trigger, dedi Mrs. Sheridan, ama onların dağıtılması sabahları bir saat ya sürüyor ya sürmüyor. Senin çocukların Kings County'nin en güzel çocukları, onlara hiç ilgi göstermemen çok kötü bir şey.

Trigger, dedi Mr. Aten, neden sanki benim kızım Effie'yi alıp da bir aile kurmak, adı anılan bir kimse olmak istemiyorsun?

Nasıl anılan, Mr. Aten? dedim.

Saygıyla anılan, dedi Mr. Aten. Neden bir aile kurup da saygıdeğer bir kimse olmayasın?

Evet, doğru, Trigger, dedi Mrs. Sheridan, istesen kolayca saygıdeğer bir kimse olabilirsin gibi geliyor bana.

Mrs. Sheridan'a söyleyeceklerimi söylememin zamanı gelmiş de geçiyordu bile, ama Mr. Aten gibi babamın hiç sevmediği bir adamın önünde yapamazdım bu işi, onun için de Mr. Aten'i hemen sepetlemem gerekiyordu.

Mr. Aten, dedim, unutmadan söyleyeyim, Charley Hagen'in Salon'da sizi beklediğini bildirmek için gelmiştim ben buraya, özel bir iş konuşacakmış sizinle. Hemen gelsin demişti.

Mr. Aten oturduğu sandalyeden bir metre öne fırlayarak kalktı.

89

Bankacı Charley Hagen mi, yavrum? dedi. Kings County'nin en zengin adamı, ha, o mu, Trigger?

Evet, dedim. Mr. Hagen sizinle önemli bir iş konuşacağını söylüyordu.

Evet, kimin aklına gelir bu? dedi Mr. Aten. Özür dilerim, Mrs. Sheridan, bağışlayın.

Ne zararı var, güle güle, dedi Mrs. Sheridan.

Mr. Aten sundurmanın merdivenini düşer gibi indi, bahçeyi birkaç adımda geçip Elm Caddesi'nden aşağı doğru koşmaya başladı.

Mrs. Sheridan, dedim, belki inanmayacaksınız ama, babam savaşta koca bir makineli tüfek alayını yok

etmişti bir başına. Uyurlarken bastırıvermiş. Ya, böyle işte.

Mrs. Sheridan elindeki şişeyi bırakıp bir doğruldu, hayranlıkla kıvrandı oturduğu yerde.

Trigger, dedi, sen ne diyorsun?

Babam, dedim. Jim Pemberton'u anlatıyorum : Kings County'nin Yalnız Kalmış Kurdu; Hırsızların, Yankesicilerin Korkulu Düşü; Çocukların, El Değmemiş Kızların Koruyucusu; babamı anlatıyorum.

O kaçık baban ne yapmıştı dedin savaşta, Trigger? diye sordu Mrs. Sheridan.

90 On yedi Alman makineli tüfekçisini öldürmüştü, hem de tek başına.

İnanmam, dedi Mrs. Sheridan.

Ben de o zaman, siz gerçeklere değil de kendi kafanızda yarattığınız şeylere inanıyorsunuz derim, Mrs. Sheridan. Doğru söylüyorum. Babamın gazeteleri vardı bunu yazan, ama kaybetti hepsini. Yedi tane madalya almıştı, onları da satmak zorunda kaldı. Babam gerçek bir kahramandır, Mrs. Sheridan.

Trigger, dedi Mrs. Sheridan, seni bu saçmaları anlatmak için kim gönderdi buraya, ha? Daha dün babanın Avrupa'ya adımını bile atmamış olduğunu söylüyordun. Daha dün babanın askere bile gitmemiş olduğunu anlatıyordun burada bana.

Mrs. Sheridan, dedim, o zaman yanlış biliyordum. Yanlış bir kaynaktan öğrenmişim onları.

Evet, ama senin baban böyle kahramanca bir iş nasıl yapabilir? dedi Mrs. Sheridan. Nasıl yapabilir?

Sürünerek yaklaşmış, dedim. On bir tanesini uyurken öldürmüş, tüfeğinin dipçığıyle kafalarına vurarak öldürmüş onları. O sırada öbür altısı uyanıp babamın karşısına dikilivermişler, ama babam oradaki makineli tüfeklerden birinin başına geçtiği gibi, takır takır biçmiş hepsini. Tam yedi madalya aldı bu iş için, iki gün sonra da savaş sona erdi.

Mrs. Sheridan bütün güzelliğiyle sandalyesinde sallanmaya başladı.

Aklının ucundan geçer mi bu insanın? dedi. Trigger, al şu on beş senti. Meyer's'e kadar gidip bana bir paket Chesterfield aliver. Bu anlattıklarının üzerine sigaraları birbirine eklemek gerek.

Bir sokak aşağıdaki Meyer's'e gidip Mrs. Sheridan'a bir paket sigara aldım. Geri döndüğümde babam sundurmada oturmuş, Mrs. Sheridan'a Almanları nasıl öldürdüğünü anlatıyordu. Yumuşak, sevgi dolu bir sesle konuşuyordu.

Aman, Trigger, dedi Mrs. Sheridan, ver şu sigaraları.

Mrs. Sheridan paketi açıp bir sigara çıkarır, sonra da yakarken, ben babama baktım, oldu mu gibiler-

den. Babam gülümsedi, sonra sağ eliyle bir hareket yaptı, her şey yolunda, çok teşekkürler anlamına gelen bir hareketti bu. Ben de aynı hareketi yaptım sağ elimle. Mrs. Sheridan derin bir nefes alarak sigaranın dumanlarını içine çekti, heyecan verici bir havaya girmişti, güzeldi; anladım işimin bittiğini.

İyi geceler, Mrs. Sheridan, dedim. Sizinle konuşmanın tadına doyum olmuyor. Sağ olun.

Sen de sağ ol, Trigger, dedi Mrs. Sheridan. Benim de çok hoşuma gidiyor seninle konuşmak.

İyi geceler, baba, dedim.

İyi geceler, Trigger, dedi babam.

Kaldırıma çıkıp motosikletime atladım. Motoru çalıştırmadan az önce babamın sundurmada ılık, tatlı, sevgi dolu bir sesle konuşmaya başladığını duydum, hiç değilse bu gece işini yoluna koymuştu.

SAVAŞ İLE BARIŞ

Kapıya doğru gittiği sırada mutfaktan her zaman-ki aşırı duygulu, acıklı haliyle annesi çıktı, onun arkasından bakarak, Sammy, dedi. Her şeyden tiksiniyordu, neden bu hayattan uzaklaşıp her şeye yeni baştan başlamadığını soruyordu kendi kendisine, her şeye yeni baştan başlamak, her şeyi değiştirmek, bütün bu dünyayı, adını, saçma sapan anılarını, gerçekten aşağı olduğunu bile bile yıllarca duyduğu o aşağılık duygusunu, yıllarca başkalarının yanındaki küçüklüğünü, gerginliğini, huysuzluğunu, geçimsizliğini, yıllarca yüzünün herkesi için için güldürüşünü, çevresindekilerin iyi ki böyle bir yüzümüz yok diye sevinişlerini. Annesi ne de olsa bir anneydi, seviyordu onu. Sevdği için de üzülüyordu, meraklanıyordu, ama kocaman, iri, yumuşak başlı bir hayvana bakar gibi.

Arkasına dönmeyecek, yüzünü göstermeyecekti ona. Söylemek istediği şeyi de söyletmeyecekti. Ne söylemek istediğini biliyordu : Sammy, diyecekti, iyi çocuk ol. Bıktım, demek istiyordu, bıktım iyi çocuk olmaktan.

Birden arkasına dönüp, Ah, anne, dedi, bırak ar-

tık üzülmeyi. Çıkıp bir dolaşacağım. Kıpırdamayayım mı hiçbir yere! Geceleri her dışarı çıkışımda böyle merak etmen boşuna.

Sıkılıyorsun, dedi annesi. Hep sıkıntılı bir halin var, neden sanki?

Yaratılışım öyle herhalde, dedi Sammy.

Annesi yaşlı, çok iyi bir kadındı. Yeterince üzüyordu onu, hiçbir şey söylemeden çıkıp gidiyor, gece yarısından sonra saat ikide eve dönüyor, sonra da beklediği için, merak ettiği için kadına bağıırıyordu; insan kötünün kötüsü olmalıydı böyle bir kadını daha fazla üzme için.

Okula gitmek ister misin yeniden? dedi annesi.

Ondan değil, dedi Sammy. Çalışmaktan sıkılmıyorum. Gece dışarı çıkmazsam olmuyor. Evde oturup durmadan kitap okuyacak değilim ya! Her şeyi okudum.

Sammy, dedi annesi. Evlenmek istemez misin?

Hasta gibiydi, anlıyordu bu işin çıkar yolu kalmadığını. Uzaklara gitmeli, her şeye yeniden başlamalıydı. Hem annesine, hem de kendisine kızıyordu.

Pis pis sövdü kadına.

Senin işine karışmak istemem, dedi annesi. Ama evlenmek istiyorsan, bu kadar üzme kendini, Sammy.

Eeeh, sus artık, sus diyorum sana, diye bağırdı. Kiminle evlenecekmışim! Tanıdığım kız yok ki hiç!

Sammy, dedi annesi. Ne olur üzme kendini böyle. Daha çocuksun sen.

Evet, dedi. Yirmi yaşında. Daha çocuk. Evet.

Yaşını söylemiyorum, dedi annesi. Bebek gibisin. Eeeh, sus artık, dedi.

Nereye gidiyorsun yalnız başına? dedi annesi.

Dolaşıyorum kentte, dedi Sammy. Param yok. Otuz sent var cebimde. Gitsem gitsem on beş sent verip bir sinemaya gidebilirim. Ama dolaşıyorum yalnızca...

Sustu, neden bu böyleydi sanki, geçen yıl, daha önceki yıllar, hep böyle gidiyordu. Niye bir şey yapmıyordu? Yeryüzünde onun kadar çirkin, onun kadar küçük pek çok kimse vardı, üstelik çoğu da önemli kişilerdi. Ne zaman *Time*'da çirkin bir adamın fotoğrafını görse, yalnızlığının, kendisine karşı duyduğu tiksintinin azıcık da olsa azaldığını sezerdi. Yakışıklı erkeklerin çoğu aptal oluyorlardı. Hiçbir şeye bağlanamazlardı. Onların yaptığı dünyanın en güzel kadınlarıyla yatağa girmek, yataktan çıkmaktı, o kadar. Önemli işler başaramazlardı. *Time*'da adı geçenlerden hiçbiri fazla güzel değildi, yalnızca sinema artistleri vardı, ama onlar da sayılmazdı.

Üzülecek bir şey yok, dedi annesine. Her yıl bu günlerde böyle olurum.

Yaz bitti gene, diye düşündü.

Sammy, dedi annesi. İyi çocuk ol. İyi bir kız bul kendine, evlen.

İyi bir kız tanımıyorum, dedi Sammy. Kötüsünü de tanımıyorum. Çalıştığım yerde birkaç tane içi geçmiş kız var, onlar bile hoşlanmıyorlar benden.

Gene aptal gibi konuşmaya başladın, diye düşündü. Kimse sevmiyor seni. Ah, ne kötü, değil mi! Bir başınasın yeryüzünde.

Haydi, anne, dedi, üzülme. Bir iki saate kadar gelirim. Azıcık dolaşacağım.

Peki, Sammy, dedi annesi.

Kendisine de, zavallı annesine de kahkahalarla gülmek geldi içinden, ama gülemedi. Gülünç değildi.

Merdivenden aşağı inip evden çıktı, sokaktaydı artık. Annesinin ön odanın penceresinde olduğunu, büyük bir üzüntü içinde kendisine baktığını biliyordu. Zavallı annem, diye düşündü. Zavallı anneciğim. Bir zamanlar aşkın tadını tatmıştı elbette, başka ne için doğar insan!

Hüzünlü, keder verici göğü yıldızlarla dolu, güzel bir ekim akşamıydı. Gökyüzüne bakarak yürümek hoşuna gidiyordu. Gökyüzüne baktıkça kendi önemsizliğini anlıyordu, ama herkes öyleydi. Hepsi birer hiçti onun karşısında, bütün insanlar. İç içe, yan yanaydılar yeryüzünde, önemli, önemsiz, kim olursa ol-

sun, ama hepsi birer hiçti gökyüzüne oranla. Her biri bir fareydi. Huysuz, sabırsız, korkak. Kentler de bir şey değildi. Övünerek baktıkları bunca şeyin hiçbir önemi yoktu. Uygarlık dedikleri. Kültür dedikleri. Bunca boş söz. Bir fare ürkekliği içinde birbirine sarılmak. O başkalarından daha çirkinse ne çıkardı bundan. Hepsi çirkindi onların. Bir insanda olabilecek, olması gereken güzellik hiçbirinde yoktu. Hepsi bir yandan açık veriyordu. Bir adam iyi biçimlendirilmişse, dış görünüşü güzel, ölçülüyse, içi kötü oluyordu, tanrılara yaraşır bir vücuda bürünmüş bir budala. Bir başkasının zekâsı varsa, yüreği yoktu, insanlığı yoktu. Bir yanı olanın, bir başka yanı eksik kalıyordu.

97

Uzun boylu, biçimli bir genç kız yoldan yukarı doğru, ona doğru gelmekteydi. Kızı seyretmeye başladı; vücudunun biçimliliğine, kendi kendisiyle ilgisizliğine, yürüyüşündeki rahatlığa, güzelliğinden haberi yokmuş gibi davranışına hayranlıkla baktı. İyice yaklaştıkları zaman yüzünü de gördü, kusursuz bir güzelliği vardı. Kızın üstüne atılmak isteği doğdu içinde; korkunç bir istek; hayran kaldığı şeyleri, karşılığında verebilecek bir şeysi olmadığı için, hiçbir zaman elde edemeyeceğini bildiği şeyleri zorla almak isteği. Kıza biraz daha yaklaşıncı kollarının, bacaklarının sızlamaya başladığını duydu. Yana doğru kaydı,

nerdeyse kızın yolunu kesecekti, bu yakınlaşmayla birlikte bütün vücudunda tatlı bir ürperti dolaştı, yüreği kederle burkuldu, böylesine acıklı, çaresiz bir duruma düştüğü için kendisinden tiksindi.

Kız görmedi bile onu, bu yüzden daha da sevdi kız.

Bunlardan biri tanısaydı beni, diye düşündü, biri böyle her şeyi kötü görmeme engel olsaydı, hiçbir şeyim kalmazdı. Biri böyle yanımdan geçerken bana bakıverseydi...

Her yan büyüklüklerle, güzelliklerle doluydu, ama böylesine gerekli olduğu bir yere damlası bile düşmezdi. Bir yanda beklemenin çıldırtıcılığı, bir yanda güzelliklerin üst üste yığılıp harcanışı. Büyüklükle paylaşılan büyüklüğe değildi hasret.

İşte, dedi, yirmi yaşımdayım, bir şeyler elde etmek isteğiyle yanan, küçük, çirkin bir hayvan. Bir yazıhanede kâtibim. Şu kızla kim sevişiyor, merak ediyorum. Herhalde iriyarı bir budala, ne yaptığını, ne ettiğini bilemeyen, güzel vücutlu bir hödük.

McAllister'den aşağı doğru yürüdü, kullanılmış eşya satan, kötü kokulu dükkânların önünden geçip kente girdi.

Time'da okuduğu *The Soldier and the Lady* çok güzel bir filmi, *The Warfield*'ın yanındaki on beş sentlik küçük sinemalardan birinde oynuyordu. Ayaktakımının git-

tiği bir sinemaydı bu, ama içeri girip o pis kokuda oturmak, kendisiyle hiçbir ilgisi olmayan saçma sapan büyüklükleri seyretmek gelmedi içinden. Sinemaya girip filmi, dünya haberlerini, hepsini seyredebilir, sonra da eve dönerdi, ama ne yararı olurdu bunun? Diyelim girdi içeri, kız son derece güzel, adam da bir o kadar yakışıklı, üzüldüler, sıkıldılar, acı çektiler, sonunda da birleştiler! Ne olacak yani!

Market'ten aşağı doğru, Kearny'ye kadar yürüdü, orada durup Third'e mi sapsam, serseri yatağına, yoksa Market'ten dümdüz Embarcadero'ya doğru mu gitsem diye düşündü. İkisinin de sonu yoktu, gidecek bir yer de yoktu nasıl olsa. Gidecek yer kadın, dedi.

Market'ten Third'e kıvrıldı, iki sokak aşağıda Howard'a saptı, oradan da Fourth'a. İşte buradaydılar, yüzlercesi, hepsi de çirkin, hastalıklı, parasız. Fourth'tan kuzeye dönüp gene Market'e doğru yürüdü, Stockton'dan geçti, Geary'ye, sonra parktan Post'a, Post'tan Mason'a, Mason'dan da yavaş yavaş ilerleyerek Market'e çıktı.

Kendi benzerlerinden, sıska, işe yaramaz, çirkin, aşağılık yaratıklardan iki dolara alabilirdi istediğini; bozulmuş, kirletilmiş, pis, gerçekliğinden koparılmış. Alabileceği hep en azıydı. Tiksinmesi, acıması gereken birinden küçücük bir parçasını, korkunç derecede küçük bir parçasını satın alabilirdi hep, sonra

da kendisinden tiksindir, kendisine acırdı. Güzelliği, büyüklüğü, verilmesinde olan şeyi, o hep parayla satın alabilmişti.

Market'ten McAllister'e, McAllister'den Fillmore'a, oradan kuzeye, Sutter'a, oradan da eve doğru yürüdü.

Annesi yatmamıştı tabii, onu bekliyordu.

Sammy? dedi kapının açıldığını duyunca.

Merhaba, anne, dedi Sammy. Nasılsın?

Yukarı, oturma odasına çıktı. Annesi gülümsüyordu, içinde sonsuz bir hüznün olduğu halde, annesinin gülümseyişinden hoşlandı, çelimsiz, sıska vücudu, korkunç yüzü, ta baştan beri bütün hayatı gözüne hoş görünüyordu bir an.

Nasılsın, anneciğim? dedi. Son günlerdeki bu iğrenç halime üzülüyorum ben de. Ama geçer, bir şey değil. Epeyce dolaştım dışarda. Bak, al şu parayı. Yarın sinemaya gidersin.

Parayı annesine vermeye çalıştı; bir yirmi beşlik, bir de beşlik nikel.

Hayır, diye nerdeyse bir çığlık attı annesi, sinema minema istemem ben, Sammy. Sen iyi ol, başka bir şey istemem.

Bırakalım şimdi onu, anneciğim, dedi.

Sammy, dedi annesi.

Annesinin neyi merak ettiğini biliyordu.

Aptal aptal gülümseyerek başını salladı.

Hayır, dedi. Yok öyle bir şey.

Gene öyle kötü mü hissediyorsun kendini? dedi annesi.

Kötü değil, dedi Sammy. Saçma. Gülünç. Acıklı. Öyle şeyler.

Annesine iyi geceler dileyip odasına gitti, yeniden Tolstoy'u okumaya karar vermişti, bu kez *Savaş ile Barış*'tan başlayacaktı.

YİRMİ YIL ÖNCEKİ GİBİ

İyice susamıştık, anayolda önümüze ilk çıkan lokantada durduk, içeri girdiğimizde Barney Ross-Henry Armstrong maçının dördüncü raundu bitmek üzereydi, son saniyeleri oynanıyordu. Maç günü olduğunu, maçın o saatte oynanacağını hatırladığımda biramı içmeye başlamıştım. Çok sıcaktı, ama hoşlanılmayacak bir şey değildi bu, çünkü iklim değişiklikleri arasında insanı gerçekten canlandıran, hayata bağlayan yalnızca sıcaktır. Göbekli, cana yakın, orta yaşlı bir satıcı bir elinde bira şişesi, bir elinde purosuyla nerdeyse radyonun içine girecekti.

Onu görünce hatırladım maçı.

Anayoldaki bu lokantada maç bitene kadar kaldık. Tıpkı dediğim gibi geçti maç. Kim kime para koymuş olursa olsun Doğu'da, Armstrong öldüresiye dövecekti Ross'u, ama on beş raundun sonunda Ross gene de ayakta kalacaktı.

Fresno'ya vardığımızda gece başlamış, hepimiz acıkmıştık, doğruca George'un lokantasına gidip Ermeni yemekleri yedik. Jim tam dört gün, Frisco'da hep bu yemekleri yemiş, gene de bıkmamıştı. George kendisi de lokantadaydı, bize özel şeyler hazırlattı;

dayanılamayacak kadar güzel şeyler, yiyebileceğimizin birkaç katı fazlasını yedik. Yemekten sonra yarım saat kadar oturduk, konuştuk; sonra Jim ile Mike, Hollywood'a doğru yola devam ettiler; ben orada kaldım, bu üzüm memleketinin şarkıcısı olan yeğenime telefon edip çağırdım.

On dakika sonra geldi, gelmesiyle dilimizin en kötü sözünü söylemesi bir oldu.

Ne var gene? dedim.

Tüfeklerimi çaldırdım, ikisini de, dedi.

Bugün mü? dedim.

Hayır, dedi. İki ay önce. Yeni tüfek alacak param da yok. Üstelik sevgilim de âşık oldu.

Başka birine mi?

Hayır, bana, dedi. Artık her zaman olduğum gibi olamam. Hep nazik davranmalıyım ona karşı.

İyice dertte başın, anlaşılan, ha?

Galiba başka bir kız bulacağım kendime.

Vazgeç, dedim. Bir zaman daha böyle gitsin, belki sonunda sen de âşık olursun, o zaman ikiniz birlikte acı çekersiniz. Yeni şarkılar var mı?

Bir iki tane var.

Dinleyelim şunları, dedim.

Dışarı çıkıp onun otomobiline bindik, Skaggs Bridge'e doğru gittik. Frisco'dayken radyolarda belki kırk kere dinlediğim iki şarkıyı söyledi. Radyo şarkı-

cılarından çok daha iyi söylüyordu. Sonra yaz ortasında ocak başı sohbetleri yapan Roosevelt gibi konuşmaya başladı.

Dostlarım, dedi, 1931'de, Herbert Hoover'in başkanlığında yaşadığımız günlerde memleket işleri durmadan kötüye gidiyordu. Bugün ise memleket işleri çok şükür daha da kötüleşti.

Dört yıl önce on beş milyon işsiz vardı, dedi. Bugün ise elli milyon işsiz var.

İyi, iyi, dedim. Bırak şimdi taklitçiliği.

Ben acı çektmekten hoşlanırım, dedi yeğenim. Bu kentin en çok acı çeken insanı benim.

Pek de acı çekmiyorsun, dedim.

Yarın çiftliğe gel de, dedi, yeni traktörü nasıl kullanıyorum gör.

Peki, dedim. Haydi gidip bira içelim.

Kente döndük, yazıhaneye girince kendini döner koltuğa attı, ayaklarından birini koltuğun kolluğunun üstünden aşırđı, sağ kolunu boşluğa sallandırdı, oynamaya başladı.

Aşk, dedi; yüzünü değiştirdi; eh, aşağı yukarı âşık bir insanın görünüşünü canlandırdı.

Umutsuzluk, dedi; gene yüzünü değiştirdi; ama tıpkı bir önceki gibi.

Kızgınlık, dedi; gene o yüz.

Acımamak, dedi.

Küçümsemek.

Hoşlanmak.

Kendinden geçmek.

Sayıklamak.

Can sıkıntısı.

Peki, peki, dedim, hepsini tamamladın, kalmadı artık.

Hollywood'da iş verirler mi bana, ha?

Bana kalırsa, dedim, vermesi yok bunun, sen işi almışsın bile, ama işte makinenin önünde değilsin, karşılığında para kazanamıyorsun, bir de oynuyorsun gerçekten, başka kusurun yok. Seninkinin yanında Dietrich'in kendini kaptırışı bile beş para etmez.

Yeğenim yeniden yüzünü değiştirip kendini kaptırdı.

Bu mu?

Tamam.

Haklı öfke, dedi.

Umut.

Tiksinme, dedi. Ne kadar kalacaksın burada?

Belki bir ay, dedim.

Bire on korum, cumartesi gideceksin.

Ben aramam seni, dedim.

Sabahın saat dördünde geldi büyükannemin evine, beni uyandırdı, birlikte kahve içtik, sonra da bin dönümlük çiftliklerine gittik, o sıra sıra asmaların

arasındaki toprağa tırmık çekti, ben seyrettim. İki kilo maltaeriği yedim bu arada, derken kurbağaları korkutmak için küçük gölün oraya gittim, yirmi yıl önce gelip oturduğum yeri buldum, daha bu yeğenim doğmamıştı bile o zaman. Eve doğru giden yolun iki yanındaki nar ağaçları çiçekteydi. Gene o kuşlar uçuyordu, gene o yusufçuklar dolaşıyordu havada. Yaşamak güzel şeydi, her duruma kolayca uyabilen yeğenim ise çok usta bir taklitçiydi.

Öğleyin çalışmayı bıraktı, kente döndük, birer duş yapıp iki saat kadar kestirdik, sonra gene bir duş, arkasından yemek.

G caddesindeki çöplüklerden birinde yepyeni bir sanatçı buldum, Chinatown'ın orada, dedi yeğenim.

Ne sanatçısı? dedim.

Piyano çalıyor, şarkı söylüyor.

Kim?

İriyarı bir zenci oğlan, dedi yeğenim.

Gidip dinleyelim, dedim.

Çok erken. Önce bir dolaşalım, dedi.

Dolaşacaksanız, dedi babası, Riverdale'e, Huron'a gidin.

Hayır, dedi yeğenim.

Evet, dedim.

Cehennemin bucağında, üstelik de kavruluyor su-suzluktan, kupkuru bir yer. Ta Coalinga'nın orada.

Çok uzak.

Ne çıkar? dedim. Akşama daha çok var. Babası iki yer adı verdi uğramamız için, birtakım da bilgiler istedi. Chrysler'e binip yola koyulduk.

Kupkuru bir yerdi gerçekten de, ama bir bakıma güzeldi çok. Huron'da The Shack'a uğrayıp bira içtik, plak makinesine para attık. Duvarlardaki yazılar sanat gücü olan birisince yazılmıştı, yaratıcılığı olan bir kimse. *Huron'dasın. Kadınlar da sigara içebilirler, ama izmaritini attığınız yere bir bakın. Ne arıyorsun bu köşede sanki?*

The Shack'taki dört kadının yaşları on üçte başlayıp altmış ikide bitiyordu diyebilirim, hepsi de kupkuru, baş döndürücü, ölümsüzdüler, gerçekten. Hayatta hiç kimseye bu dört kadına duyduğum kadar büyük bir sevgi duymamıştım.

Kente dönerken her on beş yirmi kilometrede bir durup bira içtik, müzik dinledik, kumar makinele-
rinde denemeler yaptık.

Uğradığımız yerlerden birinde bir sent atınca yarım düzine Amerikan fıstığı şekeri veren bir makinenin başına geçtim, talihi olana şekerlerin yanı sıra küçük armağanlar da çıkıyordu. Kurşundan bir ayı, ya da köpek, ya da bir zar. Bana şekerden başka bir şey çıkmadı, oysa benim şeker istediğim yoktu. On sekiz kere para atıp da karşılığında bir kere bile bir armağan alamadığımı görünce dükkânı işleten ufak tefek,

sakalı uzamış adam da iyice bozuldu makineye.

Hay, şekerine senin, dedi kızgın bir sesle.

Akşam Chinatown'ın oradaki çöplüğe gidip zenci çocuğun piyanosunu, şarkılarını dinledik. Yeğenim doğru söylemişti. Gerçek bir sanatçıydı bu. Ellişer sent verdik, bir saate yakın çaldı. Hele *Hawaiian Hospitality*'yi çok güzel söylüyordu, kendi de çok seviyordu onu. Sonra bildiğimiz şarkılardan kat kat güzel olan kendi şarkılarını söyledi. *Ağaçlar* adlı şarkıyı söylerken, yapraklı kollar, dedi. İyi bildiği şarkıların bir listesini yapmıştı. İçlerinden biri şuydu : *You Be Long to Me*. Onu söyletmedik. Elli yaşında vardı, zamanında memleketin en iyi zenci orkestralarında çalmıştı. İçkiye de düşküncü iyice. Bir gece biri eline dolu bir bardak tutuşturmuş, o da içmiş, bakmış güzel bir şey, sormuş : Çok hoş, nedir bu?

Süt, demişler.

Anlayacağınız, cumartesi sabahı saat altı otuzda Fresno'dan ayrıldım.

YÜREĞİ DAĞLARDA OLAN ADAM

1914 yılında, daha ben altı yaşımı bile dolduramışken, elindeki boruyu öttüre öttüre, San Benito Caddesi'ndeki Düşkünlerevi'ne doğru giden yaşlı bir adam gelip bizim evin önünde durdu. Bahçeden dışarı fırladım, kaldırımın kenarında, yeniden boru çalmaya başlamasını bekledim, ama başlamadı. Ben, Bir parça daha çalmanızı çok isterdim, dedim; o, Delikanlı, dedi, yaşlı bir adama bir bardak su vermek istemez misin, yüreği burada olmayan, dağlarda olan bir adama?

109

Hangi dağlarda? dedim.

İskoçya dağlarında, dedi yaşlı adam. Vermez misin?

Ne yapıyor yüreğiniz İskoçya dağlarında? dedim.

Acı çekiyor, dedi yaşlı adam. Bir bardak soğuk su vermez misin bana?

Anneniz nerede? dedim.

Annem Tulsa'da, Oklahoma'da, dedi yaşlı adam, ama yüreği orada değil.

Nerede yüreği? dedim.

İskoçya dağlarında, dedi yaşlı adam. Çok susadım, delikanlı.

Nasıl oluyor da, bütün aile yüreklerinizi dağlarda bırakıyorsunuz? dedim.

Biz öyleyiz, dedi yaşlı adam. Bugün burada, yarın başka bir yerde.

Bugün burada, yarın başka bir yerde mi? dedim. Nasıl şey o?

Şu anda canlı, sonra ölü, dedi yaşlı adam.

Peki, ne yapıyor anneniz Tulsa'da, Oklahoma'da? dedim.

Acı çekiyor, dedi yaşlı adam.

Annenizin annesi nerede? dedim.

Vermont'ta, White River Junction denilen küçük bir kasabada, ama yüreği orada değil, dedi yaşlı adam.

Onun zavallı, eskimiş, buruşuk yüreği de dağlarda mı? dedim.

Hem de ta tepesinde dağların, dedi yaşlı adam. Oğul, susuzluktan ölüyorum.

Babam sundurmaya çıkıp kötü düşlerden uyanmış bir aslan gibi kükredi.

Johnny, diye bağırdı, bırak şimdi adamcağıza soru sormayı. Git bir testi su getir zavallıcık düşüp ölmenden. Ne oldu sana böyle?

İnsan bir yolcuyla karşılaşınca bir şeyler sorup bilgisini artırmak isterse, ayıp mı? dedim.

Haydi, bu yaşlı baya su getir, dedi babam. Şimdi senin, durma orada aptal gibi. Git içecek bir şey getir

adamcağız düşüp ölmeden.

Sen getir, dedim. Bir iş yapmıyorsun nasıl olsa.

Bir iş yapmıyor muyum? dedi babam. Johnny sen de biliyorsun pekâlâ kafamda yeni bir şiir kurmakta olduğumu.

Nerden biliyorsun bilip bilmediğimi? dedim. Kollarını sıvamış, dikiliyorsun sundurmada. Nerden çıkarıyorsun bildiğimi?

Ama bilmen gerekir, dedi babam.

Merhaba, dedi yaşlı adam babama. Oğlunuz burarlarda havaların güzelliğini, serinliğini anlatıyordu bana.

(Tanrım, ben havalar için tek söz söylemedim bu adama. Nerden uydurdu şimdi bunu?)

Merhaba, dedi babam. Buyrun, biraz dinlenin, içeri gelmez misiniz? Birlikte yiyelim öğle yemeğini.

Bayım, dedi yaşlı adam, açlıktan midem kazınıyor. Hemen geliyorum.

Drink to Me Only with Thine Eyes'ı çalabilir misiniz? dedim yaşlı adama. Çok isterdim borunuzla o şarkıyı çalmanızı. En sevdiğim şarkı odur benim. Yeryüzünde onun kadar güzel başka bir şarkı yoktur sanıyorum.

Oğul, dedi yaşlı adam, benim yaşıma gelince sen de anlarsın şarkıların pek önemli olmadığını, iş ekmekte.

Her neyse, dedim, çok isterim o şarkıyı çalmanızı.
21.

Yaşlı adam sundurmaya çıkıp babamla el sıkıştı.

Adım Jasper MacGregor, dedi. Oyuncuyum.

Çok sevindim sizinle tanıştığımıza, dedi babam.
Johnny git bir testi su getir Mr. MacGregor'a.

Kuyunun oraya gidip testiye soğuk su doldurdum, getirip yaşlı adama verdim. Bir dikişte bütün testi bitiriverdi. Sonra çevreye, uzaklara bir göz gezdirdi, gökyüzüne baktı, üzerinde güneşin alçalmaya başladığı San Benito Caddesi'ne döndü.

Yanılmıyorsam, memleketten sekiz bin kilometre uzaktayım, dedi. Yaşamaya devam edebilmek için biraz peynir ekmek yesek, ne dersiniz?

Johnny, dedi babam, koş bakkala, bir kilo yumurtalı ekmek al, bir kilo da kaşarpeyniri.

Para ver, dedim.

Söyle Mr. Kosak'a, hesaba yazsın, dedi babam.
Hiç param yok şimdi, Johnny.

Borca vermez, dedim. Mr. Kosak bıktı artık bize borca mal vermekten. Çok kızıyor. Hiç çalışmıyorsunuz, borcunuzu ödemiyorsunuz, diyor. Kırk sent borcumuz var.

Git, biraz zorla, dedi babam. Biliyorsun, bu senin işin.

Dinlemiyor bile artık, dedim. Hiçbir şeye aklım

ermez benim, ben kırk sentimi isterim, diyor.

Git, ne yaparsan yap, bir kilo ekmekle bir kilo kaşarpeyniri al, gel, dedi babam. Sen becerirsin bu işi, Johnny.

Git, dedi yaşlı adam, git söyle Mr. Kosak'a, Bir kilo ekmekle bir kilo peynir istiyorum, de, haydi, oğul.

Haydi, Johnny, dedi babam. Sen oraya gidip de eli boş dönmedin bugüne kadar, gene on dakika içinde kralları imrendirecek yiyeceklerle gelirsin.

Bilmem, dedim. Mr. Kosak, Siz beni aptal yerine koymaya çalışıyorsunuz, diyor. Ne iş yaptığını öğrenmek istiyor senin.

İyi, öyleyse, söyle, dedi babam. Saklayacak bir şeyim yok. Şiir yazıyorum. Söyle Mr. Kosak'a, gece gündüz şiir yazdığımı.

İyi, peki, dedim, ama bundan pek hoşlanacağını sanmıyorum. Tembel, işe yaramaz bir adammışsın, öyle diyor.

Git, söyle ona, aptallık etmesin, Johnny, dedi babam. Git, söyle ona, anlat babanın bu memleketteki tanınmamış şairlerin en büyüğü olduğunu.

Aldırmaz öyle şeye, dedim, ama gideyim. Elimden geleni yaparım. Evde yok mu hiçbir şey?

Cinmısırı var yalnızca, dedi babam. Dört gündür hep cinmısırı yedik, Johnny. Şu uzun şiirimi bitirmemi istiyorsan, ne yapıp yapıp ekmek peynir getir-

melisin.

Elimden geleni yaparım, dedim.

Çok gecikme, dedi Mr. MacGregor. Sekiz bin kilometre yolum var daha.

Koşarak gider gelirim, dedim.

Yolda para bulursan, dedi babam, unutma, yarı yarıya.

Peki, dedim.

Mr. Kosak'ın dükkânına kadar koşarak gittim, ama yolda para bulamadım, bir sent bile bulamadım.

Dükkâna girdiğimi görünce Mr. Kosak gözlerini açtı.

Mr. Kosak, dedim siz Çin'de olsaydınız, tek bir arkadaşınız bulunmasaydı yeryüzünde, cebinizde de hiç para olmasaydı, oradaki bir Hıristiyanın size bir kilo pirinç vermesini beklerdiniz, değil mi?

Ne istiyorsun? dedi Mr. Kosak.

Azıcık konuşmak istiyorum, dedim. Bir beyazın size yardım etmesini beklerdiniz, değil mi, Mr. Kosak?

Kaç paran var? dedi Mr. Kosak.

Para sorunu değil bu, Mr. Kosak, dedim. Çin'den, orada bir beyazın yardımını beklemekten söz ediyorum.

Aklım ermez benim öyle şeye, dedi Mr. Kosak.

Çin'de o durumda kalsaydınız ne düşünürdünüz?

dedim.

Bilmem, dedi Mr. Kosak. Ne işim var Çin'de?

Eh, dedim, gezmeye gitmiş olabilirsiniz; gittiniz, aç kaldınız, hiç de arkadaşınız yok. Yardımına başvuru-
racağınız gerçek bir Hristiyanın sizden bir kilo pi-
rinci esirgeyeceğini ummazzsınız, değil mi, Mr. Ko-
sak?

Ummam herhalde, dedi Mr. Kosak, ama siz
Çin'de yaşamıyorsunuz, Johnny, ne sen, ne de baban
Çin'de değilsiniz. Sen de, baban da, bir gün gelecek,
çalışmak zorunda kalacaksınız hayatta nasıl olsa, iyisi
mi şimdiden başlayın. Bundan böyle size borca mal
verecek değilim, çünkü biliyorum, ödemeyeceksiniz
borcunuzu.

115

Mr. Kosak, dedim, siz yanlış anladınız, ben borca
mal almaktan söz etmedim. Çin'deki o Tanrısız in-
sanları anlatıyorum, siz açlıktan ölüyorsunuz, onlar
öyle çevrenizde, ilgisiz.

Burası Çin değil, dedi Mr. Kosak. Bu memleket-
te herkes kendi hayatını kendi kazanır. Herkes çalış-
yor Amerika'da.

Mr. Kosak, dedim, diyelim sizin açlıktan ölme-
meniz için bir kilo yumurtalı ekmekle bir kilo peynir
yemeniz gerekiyordu, bunu gidip bir Hristiyan mis-
yonerden istemeye çekinir miydiniz?

Evet, çekinirdim, dedi Mr. Kosak. Utanırdım is-

temeye.

Ona bir gün bunun karşılığında iki kilo ekmek, iki kilo da peynir verebileceğinizi bilseydiniz? dedim. Çekinir miydiniz gene de?

Çekinirdim, dedi Mr. Kosak.

Yapmayın, Mr. Kosak, dedim. Yıkıcı sözler bu söyledikleriniz, siz de biliyorsunuz. O zaman ölüp giderdiniz çaresiz. Orada Çin'de ölüp giderdiniz, Mr. Kosak.

Ölürsem ölürüm, dedi Mr. Kosak, peynirle ekmek istiyorsanız parasını vereceksiniz önce. Ne diye baban gidip bir iş bulmuyor kendine?

116

Mr. Kosak, dedim, nasılsınız, unuttum sormayı?

İyiym, Johnny, dedi Mr. Kosak. Sen nasılsın?

Çok iyiym, Mr. Kosak, dedim, bundan daha iyi olamam. Çocuklar nasıl?

İyi, dedi Mr. Kosak. Stepan yürümeye başladı.

Çok güzel, dedim. Angela nasıl?

Angela da şarkı söylemeye başladı, dedi Mr. Kosak. Büyükanne nasıl?

Çok iyi, dedim. O da şarkı söylemeye başladı. Kraliçe olmaktan bıkmış, opera yıldızı olacakmış bundan sonra. Marta nasıl, karınız, Mr. Kosak?

Ah, iyi, çok iyi, dedi Mr. Kosak.

Bilemezsiniz, ne kadar sevindim hepsinin iyi olmalarına, East Orange Caddesi 149'da herkesin iyi

olmasına ne kadar sevindim, bilemezsiniz, Mr. Kosak, dedim. Stepan büyük adam olacak, biliyorum, çok büyük adam olacak.

Umarım, dedi Mr. Kosak. Onu okutacağım sonuna kadar. Benim gibi bakkal olmasını istemiyorum.

Ben güveniyorum Stepan'a, dedim.

Sen ne istiyorsun, Johnny? dedi Mr. Kosak. Sonra da, kaç paran var?

Mr. Kosak, dedim, buraya bir şey satın almak için gelmediğimi biliyorsunuz. Arada bir sizinle böyle filozofça konuşmalar yapmaktan çok hoşlandığımı biliyorsunuz. Bir kilo yumurtalı ekmekle bir kilo kaşarpeyniri verirsiniz...

117

Ama parasını ödemen gerek, Johnny, dedi Mr. Kosak.

Ya Esther, dedim. Güzel kızınız Esther nasıl?

Esther iyi, Johnny, dedi Mr. Kosak, ama parasını ödemen gerek, Johnny. Babanla sen bu memleketin en kötü vatandaşlarısınız.

Esther'in iyi olduğuna sevindim, Mr. Kosak, dedim. Jasper MacGregor geldi bize de, kendisini sahnede görüp görmediğinizi merak ediyordu sizin. Çok büyük bir oyuncudur.

Hiç duymadım adını, dedi Mr. Kosak.

Mr. MacGregor için bir şişe de bira, dedim.

Bir şişe bira veremem sana, dedi Mr. Kosak.

Verebilirsiniz, dedim.

Veremem, dedi Mr. Kosak. Bir kilo bayat ekmekle bir kilo peynir vereyim, ama o kadar. Ne iş yapar baban çalıştığı zaman, Johnny?

Şiir yazar babam, Mr. Kosak, dedim. Yaptığı tek iş bu. Yeryüzünde şiir yazan kimselerin en büyükelinden biri.

Ne zaman para geçer eline? dedi Mr. Kosak.

Hiç para geçmez eline, dedim. Şiirle para bir arada gitmiyor.

Sevmedim bu işi, dedi Mr. Kosak. Niye baban da herkes gibi çalışmıyor, Johnny?

Herkesten daha çok çalışıyor, dedim. Babam ortalama bir insanın çalıştığının iki katı çalışır.

Evet, elli beş sent borcunuz oldu bana, Johnny, dedi Mr. Kosak. Bu kere de veriyorum, ama bir daha yok.

Esther'e sevgilerimi söyleyin, Mr. Kosak, dedim.

Peki, dedi Mr. Kosak.

Elimde bir kilo ekmekle bir kilo peynir, koşarak eve döndüm.

Babamla Mr. MacGregor yiyecek bir şey getirip getiremeyeceğimi azıcık daha önce öğrenmek için dışarı çıkmışlardı. Uzaktan beni görünce bir sokaktan öbür sokağa kadar koştular, ellerimin dolu olduğunu

anlayınca da dönüp eve, büyükanneme el salladılar.

Büyükannem sofrayı kurmak için hemen içeri girdi.

Biliyordum becereceğini, dedi babam.

Ben de, dedi Mr. MacGregor.

Elli beş sent olmuş borcumuz, öyle diyor, dedim.

Artık borca mal vermeyecekmiş bize.

Öyle sanıyor, dedi babam. Nasıl becerdin bu işi, Johnny, neler söyledin?

Önce açlıktan, Çin'de ölümün kapısında dolaşmaktan açtım, dedim, sonra da ailesine ilgi gösterdim.

Nasıllarmış? dedi babam.

İyiler, dedim.

Sonra içeri girip bir kilo ekmekle bir kilo peyniri yedik, ikişer üçer litre de su içtik o arada, son kırınıtlar temizlenince, Mr. MacGregor yiyecek başka bir şeyler var mı diye mutfakta sağa sola bakınmaya başladı.

Şu teneke kutu, oradaki, dedi. Ne var onun içinde, Johnny?

Bilya, dedim.

Şu dolapta, dedi. Yiyecek bir şey var mı acaba içinde, Johnny?

Kriket takımları var, dedim.

O kocaman kavanoz köşede duran, Johnny, dedi. Ne var onda?

Küçük bir yılan var, dedim.

İyi, dedi Mr. MacGregor, haşlama yılanı varım ben, Johnny.

Yılan yenmez, olur mu öyle şey, dedim.

Niye olmasın, Johnny? dedi Mr. MacGregor. Neden olmasın, oğul? Borneo yerlileri hep yılanla çekirge yerlermiş. Şöyle yarım düzine semiz çekirgen olsaydı, ha, var mı yoksa, Johnny?

Dört tane var, dedim.

Aman, getirsene, Johnny, dedi Mr. MacGregor, karnımızı bir doyuralım, sonra sana *Drink to Me Only with Thine Eyes*'ı çalarım borumla.

İstemem, canlı hayvanlarımı öldürtmem ben, dedim.

Karnım çok aç, Johnny, dedi Mr. MacGregor.

Benim de, dedim, ama size yılanımı öldürtüp de yedirtmem. Ben yakaladım o yılanı.

Neye yarayacak sanki onu saklayacaksın da? dedi Mr. MacGregor.

Seviyorum ben o yılanı, dedim.

Haydi, gel, haşlayıp da yiyelim şu tombul yılanı, Johnny, dedi Mr. MacGregor.

Babam masada başını ellerinin arasına almış, düşünüyordu. Büyükannem evin içinde dolaşarak Puccini'den aryalar söylemekteydi. Ben sokaklarda gezinirken, diye haykırdı İtalyanca.

Kimse haşlayıp yiyemez o yılanı, dedim.

Peki, öyle olsun, dedi Mr. MacGregor. Nasıl istersen, Johnny, ama karnım iyice aç benim.

Bir şeyler çalmaz mısınız, Mr. MacGregor? dedi babam. Çocuğun da hoşuna gider sanıyorum çalarsanız.

Elbette hoşuma gider, Mr. MacGregor, dedim.

Peki, Johnny, dedi Mr. MacGregor.

Sonra ayağa kalkıp borusunun içine üfledi, ama öyle bir üfledi ki yeryüzünde hiç kimse öylesine hızlı üfleyememiştir bir borunun içine; kilometrelerce uzaktaki insanlar bile duyup heyecanlandılar. On sekiz komşumuz evimizin önüne toplandı, Mr. MacGregor çaldığı parçayı bitirince uzun uzun alkışladılar. Babam Mr. MacGregor'u sundurmaya çıkardı, Sevgili komşular, sevgili dostlarım, dedi, sizlere Jasper MacGregor'u takdim ederim, günümüzün en büyük Shakespeare oyuncusu.

Sevgili komşular, sevgili dostlar hiçbir şey demediler; Mr. MacGregor, 1867 yılında, Londra'da ilk sahneye çıkışımı daha dün gibi hatırlıyorum, diye başlayarak sahne hayatını anlattı. Rufe Alpey, marangoz, Biraz daha çalsanıza, Mr. MacGregor, dedi; Mr. MacGregor da ona, Evinizde yumurta var mı? diye sordu.

Var elbette, dedi Rufe. Bir düzine yumurta var ev-

de.

O bir düzine yumurtadan bir tanesini gidip getiremez misiniz acaba? dedi Mr. MacGregor. Geldiğiniz zaman size öyle bir parça çalacağım ki hem sevinçten, hem de acıdan yüreğiniz kabaracak.

Hemen şimdi gidiyorum, dedi Rufe, bir yumurta getirmek için evinin yolunu tuttu.

Mr. MacGregor bunun üzerine Tom Brown'a dönüp evinde azıcık sucuk bulunup bulunmadığını sordu, Tom Brown bulunduğunu söyledi, Mr. MacGregor Tom'a, Acaba gidip azıcık sucuk getiremez misiniz? dedi; geri döndüğünde ona öyle bir parça çalacaktı ki Mr. MacGregor, Tom'un hayatı kökünden değişecekti. Böylece Tom sucuk getirmeye eve gitti; Mr. MacGregor on sekiz komşuya, on sekiz sevgili dostu teker teker evlerinde yiyecek bir şeyler olup olmadığını sordu; onlar var dediler, sonra da yiyecekleri getirmek için evlerine gittiler; Mr. MacGregor eşi duyulmamış bir parça çalacaktı onlara; sonra bütün komşular, bütün dostlar ellerinde yiyeceklerle dönünce, Mr. MacGregor borusunu dudaklarına götürdü, *Yüreğim Dağlarda, Yüreğim Burada Değil*'i çalmaya başladı; sevgili komşuların hepsi hüngür hüngür ağladılar, sonra da evlerine döndüler; Mr. MacGregor bütün yiyecekleri mutfığa getirdi, yedik, içtik, eğlendik; bir yumurta, bir sucuk, bir düzine yeşil soğan,

iki çeşit peynir, tereyağı, iki çeşit ekmek, haşlanmış patates, taze domates, bir kavun, çay, daha bir sürü yiyecek; yedik, yedik, tıka basa doldurduk midelerimizi; sonra Mr. MacGregor, Bayım, dedi babama, sizce bir mahzuru yoksa evinizde birkaç gün kalmak isterim; babam da ona, Bayım, dedi, evimi kendi eviniz bilin; böylece de Mr. MacGregor on yedi gün, on yedi gece bizde kaldı; on sekizinci gün öğleden sonra ise Düşkünlerevi'nden bir adam geldi, Jasper MacGregor'u arıyorum, oyuncudur kendisi, dedi; babam da ona, Ne istiyorsunuz? diye sordu.

Düşkünlerevi'nden geliyorum, dedi genç adam, Mr. MacGregor'un artık gelip bizimle kalması gerekiyor, çünkü iki hafta sonra yıllık müsameremizi vereceğiz, başoyuncumuz yok.

Mr. MacGregor döşemeye uzanmış, düş kuruyordu, birdenbire doğrulup, Ne dedin bakayım, delikanlı? dedi.

Adım David Cooper, dedi genç adam, Düşkünlerevi'nden geliyorum. Hazırlayacağımız oyuna başoyuncu bulamadık, sizi istiyorlar, *Old People's Follies of 1914* oynanacak.

Böylece Mr. MacGregor kalkıp genç adamla birlikte gitti; ertesi gün öğleden sonra karnı çok acıkınca babam, Johnny, dedi bana, Mr. Kosak'ın dükkânına kadar bir uzan da, yiyecek bir şeyler getir. Sen be-

cerirsin, biliyorum, Johnny. Ne alabilirsen al.

Mr. Kosak elli beş senti istiyor, dedim. Borca mal vermez artık bize.

Sen bir git hele, Johnny, dedi babam. Sen ne yapar yapar o Slovaktan bir şeyler koparırsın.

Bunun üzerine Mr. Kosak'ın dükkânına gittim, Çin sorununa bıraktığım yerden başladım, yarım konserve kutusu pekmezle, bir paket kuş yeminden başka bir şey alamadım; onları alana kadar da akla karayı seçtim, gene de aldım ya; babam, Johnny, dedi, bu gibi şeyler yemek yaşlı kadın için biraz tehlikeli; gerçekten de ertesi sabah büyükannem kanarya gibi ötmeye başladı; babam ise, Ben kuş yemi yiyerek nasıl büyük şiirler yazarım! diye söyleniyordu.

AMCAMLAR MEKSİKALİLER

Juan Cabral amcamın yanında çalışmış olan boylu boslu bir Meksikalıydı, bağ budamıştı. Yoksul bir adamdı, gene de epeyce bir şeyleri vardı : karısı Consuela, oğulları Pablo ve Pancho, üç kızı, total yeğeni Federico, ayrıca dört köpek, bir kedi, bir gitar, bir tüfek, bir yaşlı at, bir eski araba, bir sürü de çanak çömlek.

Juan'ın iş aramak için arabasıyla yoldan yukarı doğru geldiği sabah ben çiftliğin bahçesinde amcamla konuşuyordum.

125

Bu ne? dedi amcam.

Meksikalılar, dedim.

Nerden biliyorsun? dedi.

Köpeklerden, dedim. Meksikalılar yüksek ruhlu, basit insanlardır. Hiçbir zaman bir köpek sürüsü besleyemeyecek kadar yoksul değillerdir. Kızılderililerle öbür soyların karışmasından ortaya çıkmışlar.

Ne istiyorlar? dedi amcam.

İş, dedim. Bunu söylerken yürekleri yanar, ama iş arıyorlar.

Ben işçi istemiyorum, dedi amcam.

Aldırmazlar, dedim. Dönüp öbür bağa giderler.

Araba yavaşça çiftlik bahçesine girdi, Juan Cabral Meksika diliyle güneydın dedi. *Buenos dias, amigos*. Sonra kötü bir İngilizceyle sordu : Sağlam bir Meksikalıya iş var mı bu bağda?

Kime? dedi amcam. (Örnekse, dedi bana.)

Bana, dedi Juan Cabral. Juan Cabral'a.

Juan Cabral'a, dedi amcam. Hayır, iş yok bizde.

Ne veriyorsunuz? dedi Juan.

Ne diyor, dedi amcam bana. Şaşkınlığını geçiştirmek için bir sigara yaktı.

Kaç para vereceğinizi öğrenmek istiyor, dedim.

Ne parası? dedi amcam. Kimseyi tutacak değilim ben.

Gene de öğrenmek istiyor, dedim. Biliyor kimseyi tutacak olmadığınızı.

Amcam iyice şaşırmişti.

Evet, dedi, Japonlara saat başına otuz sent veriyorum. Çoğu çiftliklerde yirmi beş sentten fazla vermezler.

Saatine otuz sent veriyor, dedim Juan'a.

Yetmez, dedi Meksikalı. Çok gırtlak var bu kış doyuracak.

Ne diyor? dedi amcam.

Bayağı sinirliydi, bir de ben tekrarlamazsam Juan'ın ne dediğini anlayamıyordu.

Saatine otuz sent yetmezmiş bu kış doyuracağı

gırtlaklara, dedim.

Kimi doyuracakmış? dedi amcam.

Arabadakilerin hepsini, dedim.

Nerede oturacaklar? dedi amcam.

Bilmem, dedim. Bir yer bulurlar elbette.

Juan Cabral bir şey demedi. Köpeklerden biri gelip amcamın elini yaladı. Amcam bir sıçradı, sonra ürkek gözlerle çevresine bakındı. Bu da ne? dedi.

Meksikalının köpeklerinden biri, dedim.

İyi, uzaklaştır şunu yanımdan, dedi amcam.

Köpeğe arabanın yanına gitmesini söyledim, gitti.

Amcam onun gidişine baktı bir zaman. Yalnızca bakmadı, inceledi sanki köpeğin gidişini.

Sokak köpeği bu, dedi. Yüzlercesi var bunun sokaklarda.

Doğru, dedim.

Bu köpek bir sent bile etmez, dedi amcam.

Yarım sent bile etmez, dedim. Üste iki dolar da versen kimse almaz bu köpeği.

Ben üç dolara da almam, dedi amcam. Ne işe yarar? Bir tavşan yakalayabilir mi, ava çıkabilir mi?

Hayır, dedim.

Hırsızları kovalar mı?

Hayır, dedim. Gidip hırsızların ellerini yalar.

Eee, neye yarar öyleyse? dedi amcam.

Hiçbir şeye, dedim.

Öyleyse niçin besliyorlar böyle bir sürü işe yaramaz köpeği? dedi amcam.

Meksikalı onlar, dedim. Yüksek ruhlu, basit Meksikalılar.

Duyduğuma göre çok da hırsızlık edermiş bu Meksika'dan gelenler, dedi amcam.

Toprağa kök salmamış her şeyi alıp giderler, dedim.

On üç gırtlak doyuruyorum, kendiminkini saymazsam, dedi Juan. Saatine otuz sent çok az.

On üç gırtlak mı? dedi amcam.

Hayvanları da sayıyor, dedim.

Bağ budamayı bilmez bu, dedi amcam.

Bağ nasıl budanır biliyor musun? dedim Juan'a.

Hayır, senor, dedi. Ben askerim.

Ne diyor? dedi amcam.

Ben askerim, diyor, dedim.

Savaş bitti artık, dedi amcam.

Meksikalı tüfeğini alıp bir asker olduğunu göstermek isteğiyle omuzuna atarken amcam bir duraladı. Sonra benim arkama kaçtı.

Söyle bıraksın şu tüfeği, dedi. Bir Meksikalının kaza kurşunuyla vurulmak istemem. İnanıyorum ona. İnanıyorum asker olduğuna. Söyle bıraksın şu pis tüfeği bir yana. Asker olduğunu kanıtlamak için beni vuracak.

Vurmaz, dedim.

Adam istemiyorum ben, dedi amcam, Juan Cabral'a.

Saatine otuz sentle on üç gırtlak doyurulmaz, dedi Meksikalı, kendiminkini de saymıyorum.

Tüfeğini aldığı yere bıraktı, o anda amcam beş genç Meksikalı yüzünün kendisine çevrilmiş olduğunu gördü. Nerdeyse dengesini yitirecekti.

Bunlar da kim? dedi.

Çocuklar, dedim. İki oğlan, üç kız.

Ne istiyorlar? dedi amcam.

Fasulye, un, tuz, dedim. Fazla bir şey istemezler.

Söyle gitsinler, dedi amcam. Bağ budayamaz bu.

Kim olsa öğrenir bağ budamayı, dedim.

Bağımı bozar, dedi amcam.

Toprağa kök salmamış her şeyi de çalar, dedim.

Çoğu çiftçilerin verdiğinden on sent daha fazla veriyorum ben, dedi amcam.

Yetmez, diyor, dedim.

Öyleyse sor bakalım, dedi amcam, ne kadar verirsem yeter.

Senor Cabral, dedim Meksikalıya, saati otuz beş sente çalışır mısınız? Amcam adam istemiyordu, ama sizden hoşlandı.

Ailemle hayvanlarım için yeriniz var mı? dedi Meksikalı.

Evet, dedim. Azıcık ufak, ama rahat bir yerimiz var.

Çok mu çalışılacak? dedi Meksikalı.

Hayır, dedim, çok az.

Tatlı bir iş mi? dedi Meksikalı.

Hem tatlı, hem de sağlığa uygun, dedim.

Juan Cabral arabadan inip amcama doğru yürüdü. Amcam bayağı korkmuştu. Meksikalının arkası sıra köpekler de geliyordu, çocuklar ise amcamın çevresini sarmışlardı bile.

Senor, dedi Meksikalı amcama, bağınızda çalışacağım.

Onur verirsiniz, dedi amcam.

Kafası karmakarışık olmuştu. Köpekler, beş Meksikalı çocuk, Juan Cabral'ın yüce tavırları.

Ama tüfek yüzünden değil. Öyle şeylerden yılmazdı amcam.

Öğleden sonra saat üçe doğru, Meksikalılar küçük evlerine yerleşmişlerdi, ben Juan Cabral'ı alıp nasıl budayacağını öğretmek için bir asmanın başına götürdüm; Pablo, Pancho, topal yeğeni Federico da arkamız sıra geldiler. Her kestiğim dalı niçin kestiğimi söylüyordum, Asma biçimli olsun diye. Güçlensin diye. Taze dallar güneşe doğru yükselsin diye. İşte öyle. Sonra yandaki asmaya geçtim. Makası ona uzatarak, İstersen bunu da sen buda, dedim. Çok terbiye-

liydi, teşekkür etti. Düşüne düşünce, yavaş yavaş budamaya başladı, bir yandan da çocuklarına, topal yeğene, tıpkı benim gibi, dalları niçin kestğini açıklıyordu. Altmışlık bir adam olan topal yeğeni Federico bu işten pek hoşlanmıştı.

Juan Cabral'a hava kararınca kadar budama işine devam etmesini söyleyerek amcamın yanına döndüm; amcam Ford'un direksiyonuna oturmuş, düşünüyordu.

Nasıl gidiyor? dedi.

Çok iyi, dedim.

Saatte doksan dokuz kilometreyle kente doğru yola koyulduk, amcam korkunç bir şeyden kaçıyor gibiydi, yol boyunca hiç konuşmadı. Fair Grounds yakınındaki Ventura Caddesi'ne saptığımız sırada, O dört köpeği bir araya koysan gene de bir sent bile etmezler, dedi.

Köpeklerin para etmesinde değil iş, dedim. Meksikalılar aldırılmaz ona.

O köpek elimi ısırarak sandım, dedi amcam.

Hayır, dedim. Aklından bile geçirmemiştir böyle bir şeyi. Tekmeleseniz bile ısırmasdı. Yüreği sevgi doluydu size yaklaşırken. Tıpkı Meksikalılar gibi. Hiçbir zaman fazla bir şey çalmazlar.

Çocukların sağlık durumu iyiydi, dedi amcam.

Hep öyledir onlar, dedim.

Ne yerler? dedi amcam.

Fasulye ile Meksika ekmeği, dedim. Sizce iyi olmayan şeyler.

Bağ budamayı öğrenebilecek mi dersin? dedi amcam.

Elbette, dedim.

Traktörü alıp gitmez, değil mi? dedi amcam.

Hayır, dedim. Çok ağır gelir.

Geçen yıl bu bağda epeyce para batırdım, dedi amcam.

Biliyorum, dedim. Bir önceki yıl da batırmıştınız.

Satın aldığımdan beri hep boşuna para harcıyorum bu bağa, dedi amcam. Kim yer üzümü? Yaşını, kurusunu?

Bu yıl belki başka türlü olur, dedim.

Öyle mi dersin? dedi amcam.

Bu Meksikalı bu işin üstesinden gelecek sanırım, dedim.

Çok tuhaf, dedi amcam. Ben de şimdi onu düşünüyordum. Bu kış doyurabilirse o on üç gırtladı, kendisinininkini saymadan, pek kötü bir yıl geçirmiş sayılmayız.

Geçen yıl batırdığınızdan daha çok para batıracak değilsiniz nasıl olsa, dedim.

Japonlar iyidir, dedi amcam, yalnız bu Meksikalılar gibi değil onlar.

Japonlar dört sokak köpeği beslemeyi akıllarından bile geçirmezler, dedim.

Köpekleri kovar onlar, dedi amcam.

Taş atarlar köpeklere, dedim.

İyi bir yıl olacak bu, öyle sanıyorum, dedi amcam.

Ondan sonra da kentin iççerlerine girene kadar hiçbir şey konuşmadık.

ADAM DÜZYAZI KLASİKLERİ

Bir Taşralının Öyküsü
ANTON ÇEHOV

Palto
NİKOLAY GOGOL

Morgue Sokağı Cinayeti
EDGAR ALLAN POE

Ateş Yakmak
JACK LONDON

Pis Hikaye
YAŞAR KEMAL

Ne Güzel Çocukluktu
ABİDİN DİNO

Sana Deliler Gibi
MEMET FUAT

Beyoğlu Öyküleri
Derleyen : SEMİH GÜMÜŞ

Ölen Adam
D. H. LAWRENCE

Venedik'te Ölüm
THOMAS MANN

Adlin
MEMET FUAT

Aşk Öyküleri
Derleyen : SEMİH GÜMÜŞ

İlk Cinayet - Öyküler
ÖMER SEYFETTİN

İstanbul Öyküleri
Derleyen : SEMİH GÜMÜŞ

Tolstoy'dan Anılar
MAKSİM GORKİ

Doğu Öyküleri
MARGUERITE YOURCENAR

Yoksul İnsanlar
WILLIAM SAROYAN

Üç Uzun Öykü
MAKSİM GORKİ

Sonra dört el silah sesi duyduk, adamlar eskisinden daha fazla bağırmaya başladılar, giriş kapısı büyük bir gürültüyle açıldı. Yeryüzünde bundan daha çılgınca bir şey olamazdı, kapının kırıldığını, adamların hole girdiklerini anlayınca, hemen pencereyi itip açtık, bahçeye atladık, başladık koşmaya. Çevremizde kimsecikler yoktu, bütün hızımızla koşuyorduk.

ISBN 975-418-768-1

9 799754 187686

